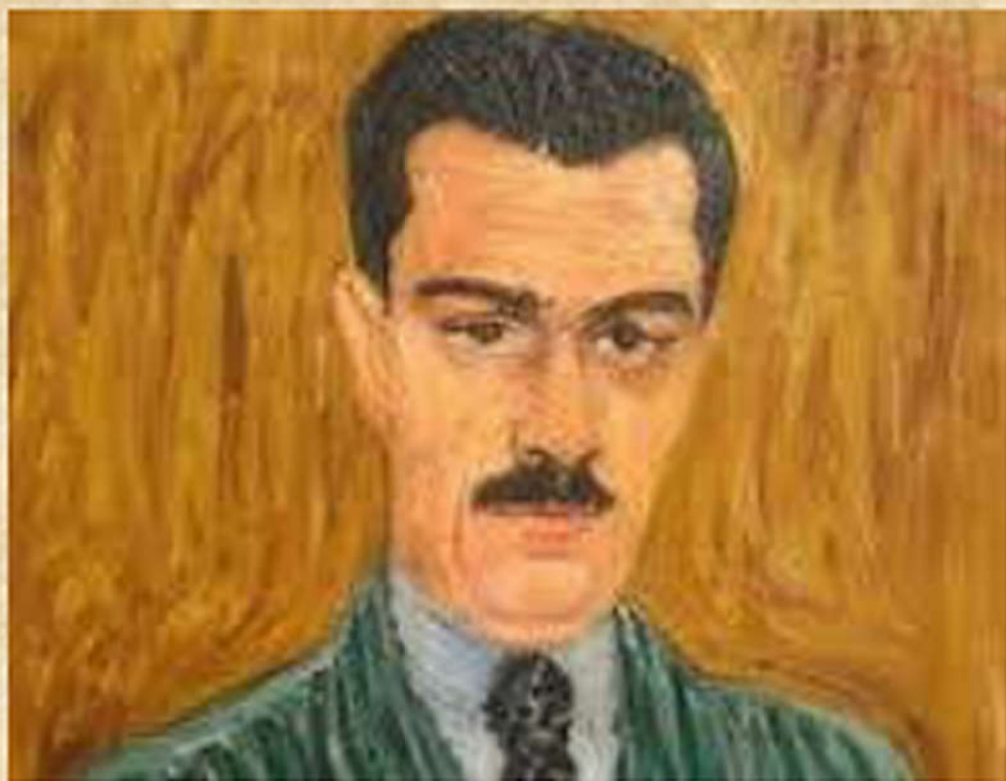

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Излази месечно

Глушци

Суштина поетике

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уреднички колегијум
Ђуро Маричић
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић
Гордана Димитријевић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор
Јелена Глишић

Контакт
poetryaz@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417 (Online)
COBISS.SR-ID 204386828
Суштина поетике, електронски часопис
(2013)

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Први број је објављен
23. новембра 2013. године

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Број 31 - Суштина поетике

Књижевни часопис

Јул 2016

Глушци

Уместо уводне речи

ТУ ОКО НАС

Срушило се
време на кровове брига
на зидине голе куће
без прозора
испарили дани у котлу
с верига
у мислима ћути нека
давна зора

Све се дрско врти круговима
пакла
пркосећи блудно
свевидећем оку
да све се
разбије кô да је од стакла
док човека гоне кô на
пашу стоку

А свет
већ урања у сопствену тмину
и мноштво већ кличе
умирању части
ореол би свецу кô капут
да скину
и да се насладе
у све горчој сласти

А аветном кућом звони
ехо плача
јецају потомци -
ридају сви преци
празнина у свему од свести
је јача
јер ране су љуте -
пеку злобе меци

Анђелко Заблаћански

Сећање на Вељка
Вељко Петровић је умро 27. јула 1967.

ВИТИЦЕ ТВОЈЕ

Витице твоје меке, младе
о, Бог зна ко сад плете,
чије сад носиш зеленкаде,
куда ти мисли лете?

Очи ће твоје пити трећи
и усне те црвене;
и нећеш у том смеху, срећи,
ни мислити на мене.

Ал' веруј, дико, то не боли,
друго је с чега стрепим:
духнуће часи мутни, голи,
за данима овим лепим.

Жаоке прве речи ружне
његове кад запече,
знај, ти си живот бедне сужне
почела оно вече.

Хладне ће воде оком лити,
у соби стида и тама;
и чекаћеш стас његов вити,
и плакаћеш ту сама...

И сетићеш се сада на ме
на опроштај наш холи -
а ја ћу знати то сред чаме,
и то ће - да ме боли.

Збирка кратких прича

Карењина и Вронски у задимљеној крчми

Ранко Павловић

Припремила: Јелена Глишић

ЗАПЕТА

Једном су, казује непоуздана прича (а све приче су непоуздане док у њима не нађеш макар дјелић себе), радознали мјештани питали Иву Андрића шта је та три дана, откад је у њиховом граду, радио кад ни на часак није излазио из хотела.

Радио је, рече им, много. Првог дана је ко зна колико пута прочитавао раније написан текст и размишљао да ли би у једној реченици требало, тамо гдје се мисао и ломи и не ломи, ставити запету. Како сам себи није могао дати сигуран одговор, текст је и другог дана прочитао више пута, па је, присиљавајући руку да буде послушна, уписао ту тачкицу и завио јој реп, како и приличи једној добро васпитаној запети. Трећег дана? Ех, трећег дана... Опет је много пута прочитао онај текст и, добро размисливши, гмицом која је увијек гладна и стално би да халапљиво гута нечији текст, избрисао ону запету, јер јој ипак тамо гдје се мисао и ломи и не ломи није било мјесто.

Размишљајући о тој причи, много година касније, шетао сам пошљунчаном стазом парка насупрот хотелу у коме је Андрић боравио она три дана. Док сам гледао у прозор собе за коју сам мислио да је у њој проводио дане и ноћи над својим текстом, спотакох се о жилу неког стабла и умало се не опружих по стази.

Покушах да у тами провјерим какав је облик жиле о коју сам запео ногом, кадли - руком у шљунку напипах добро угојену запету.

ТАЧКА, ЈОШ ЈЕДНОМ

Усред ноћи, оштро сјечиво зари се у његов сан.

Она тачка! Проклетница! Зар је морао да је стави?

Збаци са себе покривач с опилцима сна, скочи, упали свјетло и укључи рачунар. Никад се програм није тако споро *подизао*. Нервозно је шарао *мишем* по подлози док је плева свјетлуцавих тачкица пркосила са монитора.

А синоћ му је све изгледало сасвим нормално. Завршио је причу тамо гдје је њен логичан крај. И, наравно - као што то чине сви писци - ставио на крају тачку. Једно клик на *Ctrl* и једно на *Save*. Задовољство окончаним послом зачинио је посљедњим гутљајем црног вина у коме се дотад, попут пуног мјесеца, љуљушкао одсјај стоне лампе. Растерећен, отишао је у кревет.

Онда је, усред ноћи, негдје дубоко у мозгу, на самом дну подсвијести, почела да сврдла она тачка. Нелагодно јој, говорила је. Гризе је савјест, јадала се. На плећима осјећа неки необјашњив терет који јој не да да дише, кукала је. Зашто је, питала га, баш њој намијенио улогу онога који окончава нечији живот, када добро зна да иза ње више ничега нема?

Ево га! Коначно *File* који је тражио нервозни кажипрст пишчеве десне руке на лијевом кликусвемоћног *миша*.

Delite! И тачке више нема.

Помисао на још једну чашу црног вина поново опуштени писац одбаци и опружи се по згужваној постељини.

ПАШЧАД

Кишовита змијањска ноћ. Згуснуло се небо и спустило на блатњав пут, најављује зимске међаве. Аутомобилски фарови узалуд покушавају да просврдлају маглу која куља и из ниских облака што притишћу као морија и из расквашене земље.

Одједном, иза кржљавог грма, јединог ваљда на овом дијелу висоравни, пред возило искочи грумен таме, црњи од ноћи којој припада. Бљеснуше само велики крст на грудима и ужежене смоласте зубље тамо гдје би требало да буду очи прилике у црној мантији.

Док трепнух, преда мном не бијаше ничег више осим још гушћих навилјака магле.

Коју деценију касније, испод прозора мог стана на првом спрату, кроз прољећни сумрак, промину грумен таме, сличан оном змијањском, и изгуби се иза угла. За њим и чопор паса луталица, у разјареном лавезу. Кад онај грумен свеза и други круг око зграде, ускочи и залупи улазним вратима. Пашчад остаде да гризе свој бијес.

Без куцања упаде у мој стан и испуни цијело предсобље.

Ти си онај из давне змијањске ноћи, груменом таме огрнут маглом, мрачајски прото? - промуцах.

Не питај ништа! - згроми тако гласно да све што је могло поскакивати зазвеча по стану. Него, пушку 'вамо! Ако их не побијем, пашчад ће завладати свијетом и чељад оковати у ланце!

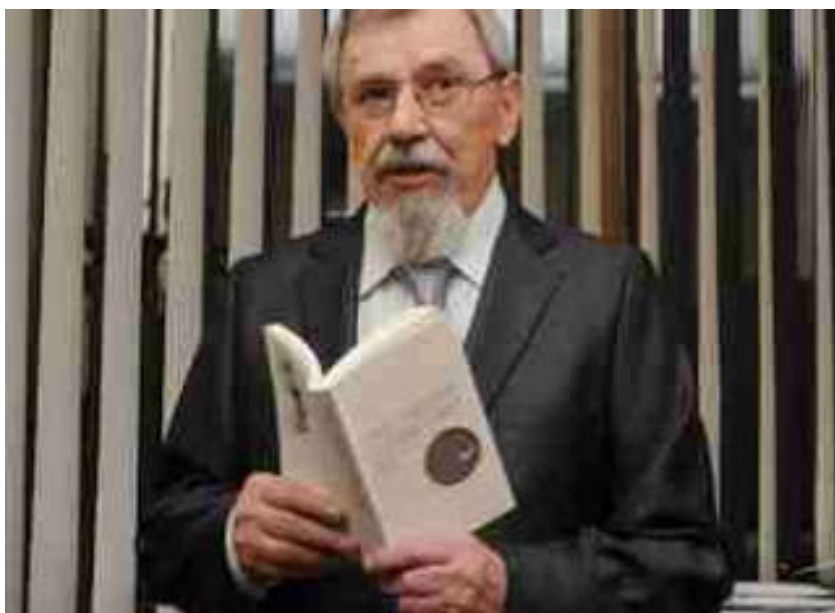

Књига *Карењина и Вронски у задимљеној крчми* Ранка Павловића садржи седамдесет и шест кратких прича, написаних у духу савремених књижевних лексикона, а које својом драмском структуром привлаче пажњу читалаца. У првом дијелу књиге су приче о књижевности, књижевницима, књижевним дјелима и умјетницима уопште, други дио садржи приче са сјећањем на завичај и дјетињство, а у трећем дијелу су приче посвећене догађајима из свакодневног живота. Приче осликавају промјенљиву стварност обичних људских судбина кроз онтолошко и пјесничко

увјерење да краја нема, да је сваки крај и нови почетак. Књига је награђена Годишњом наградом Удружења књижевника Српске за најбољу књигу објављену у 2015. години.

Од тридесетог броја *Суштина поетике* ће у сљедећих неколико бројева својим читаоцима пренијети неке приче из књиге *Карењина и Вронски у задимљеној крчми*.

Есеј | Ивана Вуковић

Анализа ликова, односи међу ликовима, друштво и политички аспект у комедији *Госпођа министарка* Бранислава Нушића

Госпођа министарка дјело је нашег комедиографа Бранислава Нушића. Ово је комедија карактера, али уједно и хуморан политички водвиљ. У први план истакнуте су Живкине особине, али преко њених особина и особина других ликова истакнуте су и руглу изврнуте мане друштва, политички и социјални проблеми са којим се друштво сукобљава. Нушић у предговору *Госпође министарке* каже овако: **„Да се неко дигне или спусти изван или испод линије нормале у животу, да се неко узвиси изнад гомиле или спусти испод гомиле, треба да је подједнако храбар. Ти људи који се узносе изнад или се спуштају испод равне линије живота, имају и великих замаха, великих покрета душе, великих узбуђења и великих емоција. Све су то велика узбуђења, велике емоције, велики покрети душе.“**

Дио из предговора савршено описује све ликове комедије. Сви они, почевши од Живке, Чеде, Даре па до Живкине фабулозне фамилије, носе у себи велика узбуђења и емоције. Међутим, Живка је истакнута у први план, јер она је та која је „госпођа министарка“, она је та која проживљава трансформацију. Са њеном трансформацијом, трансформише се и свијет око ње. Свијет који је окруживао некад, био је обичан, свакодневни и брижан. На самом почетку првог чина у дидаскалијама је описана соба у којој Живка прекраја панталоне свом несташном сину Раки. Опис је овакав: **„Обична грађанска соба. Старо канабе, две фотеље и неколико простих, трпезаријских столица. Троја врата: у дну, десно и лево и један прозор десно. У средини собе велики, застрт сто, по њему прострте једне старе очеве панталоне, које ће госпа Живка прекројити за сина.“** У овом тренутку, околина у којој се налази кореспондентна је са Живком и њеном

породичном ситуацијом. Налазе се у тешкој финансијској ситуацији, те она зајми новац од своје тетке Савке.

Лик Живке Поповић представљен је на неколико начина. Свакако, на првом мјесту треба споменути њен однос према самој себи, тј. њен лик је грађен на принципу трансформације. У једном тренутку она је немоћна, забринута жена, у другом она је госпођа министарка. То јој тако слатко звучи да при сазнању да јој је муж добио министарско мјесто, тјера Дару и Чеду да јој то неколико пута понове. Она сматра да је њена позиција много важнија од саме министарске позиције, те каже: „*Ако нисам министар, ја сам министарка, а то је, који пут, много више.*“ Када се она трансформише, трансформише се, сходно томе и њена околина са којем се и овом тренутку налази у кореспонденцији. Већ у другом чину, њен дневни боравак је другачији. У дидаскалијама, соба је приказана овако: „*Иста соба, само сада богатија намештајем који је без укуса размештен.*“ Овим се не наговјештава само безукусно намјештена соба, већ и безукусни стил и малограђанштина Живке. Она не мијења само намештај, она мијења и себе. Поступци које она чини као министарка, бесмислени су, смијешни у једну руку, а у другу опет граниче са глупошћу и кичом. Она је лик који је такође приказан на основу поступака које чини. Живка министарка израђује шест стотина визиткарата, она као своје занимање наводи „министарка“, због тога што су све остале министарке направиле златне зубе, и она је, позива Нинковића, које ће да је научи министарском, високом понашању. Она је особа која, желећи да прикрије своју малограђанштину, још је више истиче. Иако то не примјећује, не значи да остали не примијете. Када је постала министарка, она је постала антипод свим ликовима који је окружују. У првом реду, свом мужу Сими, зету Чеди, па и осталима. За разлику од Симе Поповића, који се само епизодно појављује, на почетку и на крају, она је увијек присутна у свим ситуацијама. Он је, иако само епизодно приказан, показао своју личност као мирну и повучену. Приказао је човјека који не жели министарски чин, којем је то наметнуто. Он се не сналази у таквој околини, у околини која се састоји од подмитљивих чиновника, корумпиране државне службе и лопова. И сама Живка за њега каже: „*Ђока кума-Драгин назидва кућу са партијом, а овај мој*

растури кућу.“ Он је просто неспособан да слаже, неспособан да се снађе и превари. Чеда то говори и Дари: *„Њега је тамо неки луди ветар убацио у министре, а није за то рођен. За министра се мора, брате, родити. Замисли, молим те, он хоће да буде министар и да остане чист.“* Сима Поповић и његова супруга су контрастни ликови. Овим контрастом, због већег присуства Живке на сцени, истакнута је њена личност, њена сналажљивост и спремност на све како би задржала „фијакер, прву вагон-класу и бесплатну ложу“. Међутим, ипак на крају Сима се супротставља Живки, говорећи како је због ње дао оставку. Но, она не мирује, она му каже: *„Шта, због мене? А што због мене, сметењаче један! Боље реци, ниси био за министра, ето ти! Боље то реци!“* Она ту опет доказује да је она главна у кући, да је њена ријеч посљедња и да њу неће нико клеветати ни за шта.

Другачија ситуација антиподности представљена је у односу њеног зета, Чеде Урошевића, и ње. Сличних су карактера, и зато ту долази до пуцања у односу и до неслагања. И он, као Живка, воли да све држи под контролом и да управља и располаже. Међутим, он није примјер малограђанина и њега ситуација у којој се налази не мијења. Он није личност која се трансформише. Сви његови поступци изазвани су Живкиним радњама и уротама које је почела против њега. Он се води по народној пословици: „Ко коме јаму копа, сам у њу пада.“ Његов лик изграђен је помоћу поступака и радње из којих се изводи одређен закључак о њему самом, а исто тако на основу дијалога које води са другима. У првом његовом представљању, када разговара са својом таштом, он је приказан као човјек којег само занима та класа, не интересује га више ништа до његова лична егзистенција. Међутим, каснија дешавања приказују само његову одбрану части себе и своје жене. У свом разговору, он користи доста ироније. Ироничним тоновима, он доводи хумор на високу тачку. Међутим, његова иронија је блага и он је обично користи када жели некога да исмије. У сукобима са Живком, он не попушта ни у једном тренутку. Свако његово повлачење „у ћошак“ је његов план за израду тактике како се одупријети Живкиним амбицијама да га разведе од жене и уда је „за бољу прилику“. Врхунац његове борбе је писање писма о тобож породици из Кине и називање Живке „одвратном бабом“. Сналажљив је он, као и

Живка. Не може се са малом памећу испланирати такво јавно блаћење таште, избегавање „умешеног колача“ које му је „умесила“ Живка. За све што чини, он има план. Зато и долази до сукоба са Живком. Она, као и он, за све има план. Њихови се планови не поклапају и зато они долазе у сукоб. Она жели да га се отараси, а он, пак, жели да остане крај своје жене.

Познато је да је Нушић критичар друштва, бирократије и политичке власти. Стање у држави, и „стабилност“ министарства приказано је дијалогом Чеде и момка из министарства. Чеда каже: *„И вама је сасвим обична ствар кад се мења министарство. Променили сте их много?“* Момак из министарства му одговара у неколико наврата овако: *„Много! Колицима сам и колицима ја већ сагледао леђа. Чим видим да министар сваки час зивка благајника, и чим видим много згужваних хартија у корпи крај министровог стола, ја одмах кажем у себи: овај се спрема.“* Момак веома суптилно критикује и исмијава власт која се мијења „свака три дана“. Опонент власти на дјетињаст и симпатичан начин је и Рака, син Живке и Симе. То некултурно, неваспитано и безобразно дијете, чини све оно што не приличи једној „министарској породици“. Живка се према њему односи врло грубо, називајући га проклетим штенетом, стоком, опанчењаком, простаком. Он је мангупско дијете које све више трага за новим сукобима. Рака трага за проблемом како би могао да учествује у њему. Најупечатљивија је његова екскламација коју он неколико пута понавља: *„Доле влада!“* и поред тога што је његов отац сад министар и представник исте. Он је поводљив, оно што раде други, ради и он. Рака је у великом контрасту када се нађе у својој новој „министарској породици“. Он, који је просто и претјерано хиперактивно дијете које само трага за новим сукобима, не може да се пронађе у таквом окружењу, јер оно налаже финоћу, висину, мирноћу, све оно што он није. Он је представник младежи, дјеце са улице које говоре жаргоном, псују и окупљају демонстрације. Својој мајци каже да воли што му је отац министар из следећег разлога: *„Па, одсад, кад ме тата истуче, ја само скупим демонстрације, па се раздеремо: доле влада!“* Нимало га не дотичу мајчине увреде, њене амбиције да се дружи са дјецом

енглеског конзула или да научи енглески језик. Он и даље ради по своме, псује и учитељици и дјеци енглеског конзула оца и матер.

Потпуно природно профињена, за разлику од своје мајке, је Дара, Живкина и Симинова кћерка. Она као да се „бацила на оца“ по својој мирноћи, ставу и одлукама. Када разговара са Чедом о томе како отац не жели да буде корумпиран, она каже: „**Па то је лепо. Шта му замераш?**“ Иако се не слаже са мајком око њених ставова и свега што чини, и иако су и њих двије изграђене на принципу антиподности, Дарин став према Живки се разликује од ставова других ликова. Она је ту за њу у сваком погледу, и у моментима када она ради глупости и у моментима када треба да је тјеши и да је охрабри. Дара са мајком чека вијести о томе да ли Сима постао министар или није. Чак и када је Живка назове глупачом, она прећути, и даље настави да стоји уз мајку. Иако сматра да су њене жеље нереалне и да она не може постати министарка, Дара не жели то да јој каже у лице. Дара, пак, размишља и о својој користи уколико би отац добио министарски чин: „**Ох, Боже, кад би се то десило.. Могао би онда и Чеда..**“ Чедина срећа и његова корист је уједно и њена. Она је скициран лик, она се не мијења ни у једном тренутку. До краја остаје досљедна себи. Унаточ разним сплеткама њене мајке да је уда за другог, она остаје хладне главе и само чека тренутак да се сав тај хаос заврши. На основу њеног дијалога и разговора можемо закључити каква је она. Њен лик изграђен је управо на основу тог принципа. Чекајући окончање хаоса које је настало Дара говори Чеди како би највише вољела да отац да оставку. Оца сматра највећом жртвом у цијелој причи. Иако не подржава мајку, није радосна што је Чеда јавно понизио њену мајку. Она му каже: „**Осрамотио си нас, осрамотио си целу кућу!**“ Међутим, не замјера му, само констатује. И једно и друго слажу се да „није зло што је отац постао министар, већ што је мајка постала министарка“. Дарин лик изграђен је и на основу њеног понашања према другима. Према свима је љубазна, смјерна и заштитнички настројена. И када Живка грди бивше министарке, она каже: „**Немој тако, мајка, па ево и ти можеш постати министарка.**“ Оно што нарушава однос и што доводи у сукоб Дару и Живку је Чеда. Дара не жели да се растане од мужа, док јој мајка то непрестано намеће. Ти сукоби углавном остану недоречени, све до

тренутка када Чеда кује своју завјеру против Живке и руши јој план који је имала да раздвоји њега и Дару. Дара се и ту не да омести, она мајци врати неколико опаски и за себе заврши причу, а Живка може и даље да прича, њу то не дотиче.

Вјероватно је свима најзанимљивије било читати или на позорници гледати сцену када Живки долази породица у посјету како би је наводно обишли и успут јој рекли шта би жељели „да им Живка намјести из државе“ сад кад јој је муж постао министар. Ова сцена не приказује само улизивање Живки коју не могу очима да гледају, већ она и доноси какво је стање у друштву било. Очито, владао је непотизам, запошљавао је свако свог. Комично је како сви спонтано говоре Живки шта желе, као да је она министар. Ујка Васа се бори за права породице, он записује све њихове жеље, он их и доводи код Живке. Када се она премишља да ли да им допусти да дођу, Васа јој напомиње: *„Нико те на свету не може тако оцрнити као фамилија; нико те на свету не може нагрдити и олајати као што може фамилија. Кажу: опасно је кад кога дочепају новине; море какве новине, нису оне ни издалека тако опасне као фамилија. Зато, знаш боље је добро са фамилијом.“* Васа као да неки начин антиципира оно што ће Чеда да уради Живки - напише новински чланак и назове је „одвратном бабом“. Начин на који говоре, начин на који се понашају и излажу своје доживљаје, приказује све Живкине рођаке управо као малограђане. Међутим, немају они толико дозу малограђанштине као Живка, али и они су се са Живком трансформисали на одређен начин - и они су се сада почели понашати као министарска породица. Једни хоће „положену матуру“, други да прогурају неписмене синове и кћерке у државне институције, трећи пензију иако у животу прстом нису помакнули. Живкина породица је представник друштва. У државном апарату заиста су и радили такви, тј. они неписмени, државне пензије примали су министарски рођаци, иако то нису заслужили, школу су завршавали људи преко ноћи опет преко родбинске везе. Стање у друштву заиста је приказано хаотично, доста критички у овом Нушићевом комаду.

Живка је примјер рељефног лика, лика који се у току трајања свих дешавања мијења. Већ на самом почетку, када сазнаје да је постала министарка, она жели фијакер у коме ће да се провоза као

нова министарка: „**Пусти ме, молим те! Хоћу да се провозам трипут од Калимегдана до Славије, па макар после умрла! Наредите, господине Перо!**“ Поставши министарка, она се већ уобразила, али оно што непосредно сазнајемо из разговора са Нинковићем, она не зна да се понаша „високо и дамски“. Све ће прихватити што јој предложи Нинковић, али са назнаком „она је поштена жена“. Из ове њене констатације може се ишчитати традиционалност и важност поштеног из средине из које она долази. Запрепаштена је Нинковићевим приједлозима, али ипак све ће учинити како би научила да се дамски понаша. Дакле, у њеној трансформацији, помаже јој и тај „учитељ високог стила“. Она тежи и да се укључи у високо друштво, да се спријатељи са енглеским конзулом. У остваривању својих амбиција она укључује и друге: Раку, којег тјера да се дружи са дјецом енглеског конзула, и Дару, коју жели да уда, тј. да преуда за конзула Никарагуе.

Живка припада типовима ликова који су индиректно окарактерисани. Њена права личност од које не може да побјегне, жена-малограђанка, приказана је највише путем говора. Начин на који она дискутује, начин на који користи реченице заиста је тако и описује. „**Последњи пут, кад је био пријем о краљевом дану, метла сам га тамо у соби, на орман.**“ „**Тако, да се ти лепо љуцки извучеш из ове куће и да оставиш жену.**“ Њена поређења, која често користи, алудирају на једну жену из народа, никако на жену из високог друштва: „**Како да се смирим кад ми је скидао све живце: исекао ми живот као фаширано месо! Васо, дај ми пушку, чујеш ли, пушку ми дај да убијем скота!**“ „**Мишомор ми купи купи! Хоћу да га отрујем, хоћу као пацова да га отрујем!**“

При самом крају, приказаћу и једну од порука овог комада: „Ничија није до зоре горјела“. Ову поруку на самом крају износи госпа Ната која посјећује Живку на самом скончању њене министарске каријере. Ната прецизно и јасно говори слједеће: „**Оставка владе госпа Живка, то вам увек падне као гром из ведра неба. Правим ја планове: те овако ћу да наместим кућу, те овамо ћу да правим излет; те у ову ћу бању летос... а тек... бррр..бум! Удари гром: падне влада и оду сви планови у ветар. Згоддио ме, слатка моја госпа Живка, па знам како је!**“

Нушић је на изванредан начин повезао један такав карактер са стањем у друштву и доста се критички понио према цијелој ситуацији. На крају свог предговора *Госпође министарке* он пише: „*И, ето, из те и такве средине ја сам узео за руку једну добру жену и добру домаћицу - госпођу Живку Поповић, и изнео је нагло, неочекивано и изненадно, изнад њене нормалне линије живота. Такав један поремећај на теразијама живота кадар је учинити, код људи из мале средине, да изгубе равнотежу те да не умеју да се држе на ногама. И ето, у томе је садржина „Госпође министарке“, у томе је сва једноставност проблема који тај комад садржи.*“

Ту око нас | Милена Дрпа

Милена Дрпа

Рођена је 14. јуна 1950. године у Горњој Слатини код Шамца. До септембра 2014. године радила је као наставница српског језика. Добитник је признања "Најдражи учитељ" (Београд, 2003. година).

Пише поезију, поезију за децу, прозу и хаику. Објављује у многим часописима широм региона. Заступљена је у великом броју зборника. Добитник је већег броја

књижевних награда.

Објавила је пет самосталних књига: две збирке песама, збирку приповедака, збирку песама за децу и збирку хаику поезије.

У свом граду је пре петнаест година основала Омладински књижевни клуб "Младост" и њим до данас руководи. Клуб ради веома успешно. Иначе, цео свој радни век, уз рад у настави, посветила је раду с младим песницима.

Члан је Удружења књижевника Републике Српске од априла 2013. године, а активно је укључена и у рад неколико књижевних друштава широм региона.

Живи у Модричи и Београду.

ПЈЕСНИК

Носи са собом
гомилу својих препуњених ковчега.
Провлачи се између тренутака
који се привију уз његове мисли.
Окачи му се по погледу
милион сличица живота.
Усели се на скривене путеве душе
ко зна колико уздаха и питања.

Кад се повије под својим теретом,
одлучи се за тајне сусрете са пјесмама.

Дијелећи дисање са стиховима,
претаче накупљене терете
у грађевине за чување свега постојећег.

На крају
загрли своју грађевину
рукама које нико не види,
одахне и припреми се
за нови сусрет са животом.

ОСТАНЕШ САМ

Прво буде све узбуркано
и зашарени се.
Прави шарени вашар живота.
Сви се
однекуд смијеше.

Мислиш како ти поручују
да им треба твоја рука
и твоја ријеч.

Умножиш срце
у милион примјерака.
Разбацујеш га
на више страна
него што их постоји.

Чини ти се,
живиш хиљаду живота,
с толико те
звонких откуцаја
срце у висине понесе.

И не примијетиш
како се брзо угасе све звијезде.
Како се све угаси.

Наслониш преварено срце
на празнину
и у чуђењу и невјерици
останеш сам.

Останеш сам.

ИЗМЕЂУ ОВИХ И ОНИХ

Душа их као збуњена птица
разврстава на ове и оне.

Онима окреће леђа
и бјежи
тражећи прилику
да зидом пресијече простор
и умири се
изван загушљивих празнина.

Ове чува..
И не погледа их
прије него што поглед
ишчисти од трња..
Не сања да их додирне
док прсте не омота свиленим концем.

Када обави унутрашње спремање,
она збуњена птица у њој
провири између слабих откуцаја

и са страхом замахне крилима
да провјери
има ли снаге за заједнички лет
барем са онима
са изабране стране.

ПОРАЖЕНИ ИСТИНОМ

Само сам рекла: љубав
и свијет се кроз триста капија отварао.

Само сам рекла: живот
и потекло је хиљаду моћних ријека.

Само сам рекла: нада
и све су се стране свијета
у тишини предале истоку.

Кад је пут зашао иза окуке,
питала сам се
гдје се све изгубило,
зашто се ћути,
је ли ово опијело
скретању на погрешне путеве.

Погледала сам
у људе збуњене и зачуђене
и кад се десио одговор,
поражени истином,
окренули смо се
и у невјерици разишли
својим новим путевима.

ПОСЛИЈЕ СВЕГА

Чуо се хук из тамних дубина ријеке.
Пјевале птице из шума
што се хватају за облаке.
Кључали извори испод зачуђеног камења.

Сваким путем неко долазио.

Наједном,
провириш из своје преузете даљине,
препознаш глас,
стресеш се,
па тај глас кукавице,
то је твој
изабрани глас.

Јесам | Жељка Аврић

Жељка Аврић

Рођена је 1964. године у Бањалуци, где је завршила Гимназију. Дипломирала је 1988. године на Филозофском факултету у Новом Саду, на Катедри за српски језик и књижевност. Живи и ради у Сремској Митровици.

Објавила је пет збирки поезије:

- *Портрет*, „Бранково коло“ - Сремски Карловци, 2001.
- *Звездарница*, СПКД „Просвјета“ - Лакташи, 2004.

- *Маргиналије*, ИК „Прометеј“ - Нови Сад, 2013.
- *Временик*, ИК „Прометеј“ - Нови Сад, 2014.
- *Јесам*, ИК „Прометеј“ - Нови Сад, 2016.

Повремено пише књижевне приказе. Објављује прилоге у књижевној периодици. Песме су јој преведене на руски и објављене у шестом тому антологије „Српско-руски круг“ у избору и преводу Андреја Базилевског.

ПОВРАТАК

Када се вратим овдје
гдје су ме познавали

Постаћу опет Ја
и остаћу заувјек

Нећу шетати уснулим градом
пролазити кроз туђе животе
бити лице са заједничке фотографије

Овдје сам била Неко

кога су давно вољели
с ким су се једном растали

Друговала са вјетром
сањала даљине
Била полудјела птица
потом пожутјела слика

Када се вратим
бићу осушен босиљак
грумен иловаче на ципелама

Бићу пјесма коју је пјевала моја мајка
њена десница и њена љута рана

Када се вратим овдје
поново ћу наћи себе
и постати цијела

Све што сам изгубила
сачекаће ме на крају пута

Зарашће резови
разминуће се магле
отворити све капије

Дочекаће ме праштањем

Дан ће бити ведар
а ја коначно
спокојна

СВЈЕТЛОСТ МАЈКЕ

На твом је лицу Мајко и сад
она тиха свјетлост

којом се грију прозобли снови
и хране птице бескућнице

пред њом из себе узмиче страх

мрак из намјера постаје прошлост

У твојим очима нема ничег
осим љубави
она је мој највећи бол
смртна казна мојим гријесима

И туга твоја свијетли
упркос тами мојих ријечи

док у раздјевиченој тишини
с погледа капље оловни стид

У клупку свих мојих пркоса Мајко
изведи ме залуталу на свјетлост

ПОГЛЕД У СЕБЕ

Све чешће сањам бездно, клатно и сат;
уснулу птицу на коралној стени;
по сећању мом - туђих корака бат,
немушти крик срца на крај јесени.

Све тише сам разговарам са собом -
незнани неко посматра ме ћутке.
Све мање слободан, све већим робом,
радосно пијан, сетан на тренутке.

Све више љубим жаморе тишине,
свеvideћи рај, громогласје слутње;
што је тиши бруј - гласније истине.

Све је дубље пут којим ваља ићи -
реком промисли, пределима ћутње
и у самог себе заувек стићи.

РАСПЕЋЕ

опрости боже опрости
што сам од крви и кости

што сам оно што јесам
гладан несмирен бесан

листак чудесног ткања
од ветра светлости сања

који у крлетки жића
чезне слободу бића

уклет од радости јада
између лета и пада

од првог греха бездна
до невиности звезда

јагње у вучјем крзну
што се постањем дрзну

да разапет сад и довек
останем само човек

Поетски времеплов

Херман Хесе

рођен је 2. јула 1877. године

КАКО СУ ТЕШКИ

Како су тешки ови дани!
Ни ватре да ме загреје
ни сунца да ми се насмеши,
само пустош,
само хладноћа, без милости!
Неутешне гледају ме
чак и јасне звезде
од када спознах
да љубав умире.

Тин Ујевић

је рођен 5. јула 1891. године

МЕНИ БЕЗ МЕНЕ

Уре од смоле цуре бесмислено,
суморни човјек снатри бестјелесно,
сутонска страст се боји безимено,
а љубав јеца, јеца беспредметно;

и све је данас празно бесконачно,
а вјетар дува, дува безутјешно
на голе душе које непрестано
ишту и грле безнадно, бескрајно.

Мирослав Крлежа

је рођен 7. јула 1893. године

ЦРНО УМОРНО ПОПОДНЕ

Поподне је данас црно, уморно,
по двору пада мрак и плачу модре сјене,
копље погледа мог о сиве се ломи стијене.

Копље погледа мог се ломи о стијене сиве,
чађаве, црне и тужне, без перспективе.
Свјетилка шуми и болесни гину гласови
птица,
у поворци плачу уморни вечерњи часови
и пада тмица.

Владимир Мајаковски

рођен је 19. јула 1893. године

ЕВО ВАМ

Излиће се, одавде, сокаком из снова,
по човеку ваша дебљина што убија,
ја вам показах само кутију стихова
ја - јефтиних речи расипник и трошација.

Вама, мушкараче, бркови су од купуса
из непоједеног шчија што клапи.
Ви, жено, имате белила нека густа,
жмиркате ко острига кад је рак ошапи.

Сви се ви на песничко срце ко на лептира,
љутите, прљави, са и без каљача.
Гомила позверињи, препуна немира,
накостреси се стонога вашка.

А ако ја данас личим на Хуне,
нећу да мајмунишем, је л вама то прија,
Ја ћу - ево вам - да се кикоћем и да пљунем,
право вама у лице
ја - јевтиних речи, расипник и трошација.

Франческо Петрарка

је рођен 20. јула 1304. године

ШТА ОСЕЋАМ

Шта осећам, шта, ако љубав није,
Ал' ако је љубав, боже шта је она?
Ако је добра, зашто је злу склона,
Ако је зла, због чега слатка ми је?

Горим ли од себе, чему плач и тужба,
Крив ли сам томе, мало јаук вреди.
О жртво смрти, слаткоћо у беди,
Ако вас нећу, чему сте ми дружба?

Ако вас хоћу, двојити немам права,
Супротни ме ветри, кроз шум и бесноћу,
Терају у чамцу врх бездана плава.

Слаб разбор и греси разлог су ми сети,
Тако да не знам сам стварно шта хоћу,
Те се знојим зими а цвокоћем лети.

Заборављени песници | Душан Срезојевић

Душан Срезојевић рођен је 12. октобра 1886. године у Јагодини. Био је српски авангардни песник, приповедач и полемичар.

Основну школу и гимназију, до мале матуре, завршио је у Јагодини, а више разреде и матуру у Београду. Студирао је српску књижевност, националну историју и француски језик, код Богдана и Павла Поповића, Јована Скерлића, Александра Белића. Дипломирао је 1911. године.

Прву песму објавио је 1908. у *Српском књижевном гласнику*. Поезију је углавном објављивао у следећим часописима и листовима: *Бранково коло* (1909 - 1911), *Борба* (1910 - 1912), *Ново време* (1910), *Социјалист* (1910), *Звезда* (1912). Његову песму „Унутрашњи дијалог“ уврстио је Богдан Поповић у *Антологију новије српске лирике* (1911). За живота објавио је само једну збирку песама, *Златни даси* (Крагујевац, 1912). Књига је прештампана (са обимном студијом, приређивањем и белешкама Драгутина Огњановића) у издању крагујевачке „Светлости“ 1975. године.

Песник Душан Срезојевић умро је 15. јануара 1916. помрачене свести у душевној болници. До гроба га је испратио само Петар Кочић. 1927. године његов гроб је прекопан. Од песника није сачувана ниједна фотографија. Иако се појављивао у антологијским прегледима, никада није уврштен у канонске песнике. Пре свега захваљујући труду Миливоја Ненина (и Зорице Хаџић), Срезојевићеве песме су поново доступне свима које занима стваралаштво овог сјајног песника.

СЕНКЕ

Мирно бих да спавам докле поља хује
И таласи траве уморне ме хладе;
Успаване слатко кô после олује,
Већ спавају жудње с миром нове наде.

Докле бледе мисли издишу и чула,
Осећам шум страсни сочна млада биља;
У уху мом свира још чаробна фрула
Поново нађене мелодије миља.

Прелазе лагано небом неке сени;
Свежа киша хладна тихо веје доле.
Као саркофаг сам, без даха у мени.
И с велом баченим на све моје боле

Мене опија један рефрен свега.
Радостан? Ил' тужан? Не знадем. Али да
Запевам гласно, с оне стране брега,
Чуо бих кô да неко тихо рида.

ЖУДЊА

Дај ми, девојко, модре усне своје,
Да жваћем саће слађе но од меда!
Као одојче, нек ме доје, доје...
Нек ми проструји сласт, са језом леда!

Дај ми, девојко, очи своје црне!
Ох! дај да гутам њина топла врела!
Нек ноћ безумља мој разум огрне,
С орканским шумом узбурканих јела!

Дај ми, девојко, своје ломно тело –
Ох, дај ми себе целу! Као грана,
Нека се крши твоје тело бело
И твоја младост за милошту дана!

Жудња је моја као самрт јака,

Пали ми врело свих животних сила.
Дави ме мора отровних облака,
И живи леш сам, без даха, без била!

Безграничну, дај ми над собом владу!
Игноришући сав ђивтински морал,
Слушајмо своју крв врелу и младу,
Природни као океански корал!

Кб зрачне вене у млада орлића,
Нек груди шуме водопадом сласти!
Изгубљена, без моћи и без власти,
Нек нам уздрхте из корена бића!

Докле бескрајне симфоније снеже
И, чарајући чула, вечност плава
Око нас изаткава златне мреже,
Кб зрачна свила саног заорава.

У ПРОЛАЗУ

Ћуд Случаја нам укрстила путе
За тренут. Само неколико речи
Измењасмо ми – речи прве, круте,
С чекањем да се коб међ нас испречи.

Али у нашим срцима, где још не
Цветаше љубав, сијаше се једно
Предосећање; док падаху трошне
Ограде срца, топло, тихо, чедно.

... Данас, међ нама бедем предрасуда.
Поштујмо их! (Јер има, тако, ствари
Које наш понос одбија без суда.)
И збогом нек нас тугом не зажари.

Па ипак... ја бих тако силно хтео
Да, милујући твоје меке косе,
Са нежним усхићењем причам цео
Сан о животу, сав од сјајне росе.

И, кроз пољупце честе као киша,
Да слушам како веје, као мана,
Сребрна песма, све блеђа и тиша,
Твог гласа, као оног снежног дана...

ПОЗИВ

Шта грми тако силно у олуји
И градске зграде из темеља тресе?
Шта тако тужно и потмуло бруји
И смехом прати те громовске бесе?

У мени кипи, бес ме хвата луди,
Демонска ватра прождире ме, гори,
Горостас један у мени се буди
Са којим нико не сме да се бори.

О напред! Ево мене, моћни гласе,
Ја смело ступам кроз стравичну вреву:
Божанску тугу ја облачим на се
Кō снажни херој у старинском спеву.

Хуји и трешти кō небеска труба,
Чупа из земље осушене жиле,
Нек груне ова материја груба:
Нове ти идеш да покренеш силе!

...Ја видим силне поворке од људи
И свечан поход кō Крсташке војне...

О хуји, грми, гласе ускрснућа!
У страхотноме завијању твоме
Ја гутам радост победе, и врућа
Мисао сновија опијена њоме.
О хуји, грми, гласе ускрснућа!

ТУГА

Опет пролеће, после једне зиме;
И васкрсава Земља, хладна, гола.
Затим, смрт опет завладаће свиме;
Па опет Живот, бујан, млад, без бола.

И тако вечно. Кроз простор времена
Вијуга једна узвишена пруга,
Час златна а час мрачна – траг свих мена
Прастаре Земље кроз столећа дуга.

Тако ја падам, подсечени кедар
Кад ме напусти победничка вера.
Затим се дижем, бодар, свеж и ведар.
Па опет пораз, упркос свих мера ...

И мене није стид што тако бива.
Али кад дође час последњи и кад,
Са тихом сетом пожутелих њива,
Са стазе вечне, завршене никад.

ОПРОШТАЈ

Очи ти сузне љубљах с чедном страшћу
И мољах нежно. И у твојој души
Бол, мноме задан, чиљаше, са слашћу
Сузом квашене среће која гуши.

И кад ме затим загрлише твоје
Руке, и кад ме засу снежна блуза,
Моје се срце распукну на двоје.
(Тад моје очи блистаху од суза.)

Љубавна писма великана *Бенџамин Дизраели*

*За Мери Ен Виндам Луис,
Пслато из Парк стрита,
Четвртак увече, 7. фебруар 1839.*

Морао сам покушати да са вама поразговорам о стварима које морате знати и желео сам да то обавим са мирноћом која доликује једном пониженом и повређеном мушкарцу, али успео сам само да вас наведем да ме нзовете „себичним грубијаном“ и да ми наложите да заувек напустим ваш дом. Пошто сам из већ наведених разлога приморан да прибегнем овом јадном и несавршеном начину комуникације, молим вас да моје речи схватите као вапај осуђеника који ујутру треба да изађе на губилиште.

У последње време, из сата у сат слушама наклапања о предстојећем браку са свачијих усана изузев са ваших. На крају ми је један пријатељ, вољан да ми укаже необичну милост и сматрајући да би ваљда требало да будем поносан због такве почести, понудио чак и љубавно гнездо у коме бисмо могли да проведемо свој медени месец. То ми је помогло да се напрасно отрезним и схватим да ствар већ постаје апсурдна. Сећам се да сам пре извесног времена и са ваших усана често слушао сличне алузије на будућност и наговештаје о ономе што би могло да уследи, као да сте сматрали да је свакодневно подсећање на оно што би веза са вама могла да ми донесе било неопходно да бисте подстакли или осигурали моју наклоност.

Као светска жена, што ви несумњиво јесте, ви не можете и не смете превидети чињеницу да нас двоје нипошто нисмо у истом положају. Ако се овакво стање настави, то би само могло да окрњи ваш углед и да мене доведе на зао глас. Постоји само један назив којим друштво, и то с правом, означава везу између жене која се сматра богатом и мушкарца кога она тобоже воли али за кога се не удаје. То нарочито важи за Енглеску, гдје нема љаге која више може оцрнити нечији образ. То је ствар која се не заборавља чак и ако неко касније властитим способностима успе да унапреди свој положај или статус. То је ствар која може уништити чак и мушкарце

који се некажњено упуштају у далеко крупније злочине. Неке ствари су свакако далеко штетније, али ниједна није срамнија.

А мени сад прети управо таква репутација. Зато ћу бар покушати да задржим част која чини сам темељ моје егзистенције. Ја се тренутно налазим у позицији несолвентног дужника чија се кредибилност још не доводи у питање, али ћу у року од неколико недеља морати да се одлучим да ли ћу радије деловати као пајац или као човек вредан презира. Ви ме под хитно морате јавно одбацити или ће ми у супротном, да се послужим речима ваше пријатељице леди Морган, бити наденута титула „новог милосника госпође Виндам Луис“.

То ме доводи до најделикатнијег аспекта ове приче, али ћу бити довољно поштен и према вама и према себи да ствари предочим са крајњом искреношћу. Признајем да на самом почетку, када сам тек почео да вам се удварам, нисам био вођен романтичним осећањима. Мој отац је још одавно прижељкивао да се оженим и да се скрасим. Иако то није поставио као изричит услов, чекао је да средим свој живот па да ми допусти да располажем његовом имовином, која би била сасвим довољна за моје потребе. Ја сам, са друге стране, био на почетку политичке каријере, жудео сам за утехом коју пружају дом и породица и зазирао од раздирућих страсти и друштвених интрига. Нисам био слеп за световне предности такве заједнице, али сам раније већ доказао да моја душа није на продају. Видео сам колико сте тужни и колико патите и то ми је дирнуло срце. Учинило ми се да пред собом имам љупку, нежну и префињену жену која при том поседује таленте и квалитете који знатно одскачу од просека - жену коју бих с поносом могао да сматрам својом животном пратиљом, која би могла да ми пружи подршку у свим мојим подухватима, да ме утешу у тренуцима утучености, да подели моје успехе и да заједно са мном изгради частан и срећан дом.

А сад, што се тичи вашег иметека... написаћу вам чисту истину. Испоставило се да је тај иметак далеко мањи него што сам мислио ја, или било ко други, претпостављао. Искрено речено, не видим да бих одатле могао да извучем нарочиту корист за себе. Ви имате таман толико новца колико вам је потребно за трошкове које захтева ваш друштвени положај, довољно да одржавате свој посед и

да задовољите своје личне потребе и хирове. Јести и спавати у тој кући и номинално је звати својом - то је све чему би могао да се нада неки осиромашени авантуриста. Зар заиста мислите да би то могло да ми послужи као довољан подстицај да жртвујем своју слатку слободу и још неиспитану будућност која животу дарује посебну драж? Не, кад сам вам пре неколико месеци рекао да између нас двоје постоји само једна спона, осећао сам да је моја душа повезана с вашом и да бих, да није тога, сигурно окончао наше познанство. Од тог тренутка сам се посветио искључиво вама, страшћу свог бића. Али - авај! - сад ми се чини да сам ту страст бацио низ ветар. Како је време пролазило, у вашем и свом карактеру опазио сам извесне особине које су ме увериле да, уколико желим да одржим ту дубоку и неокаљану наклоност која постоји међу нама, никада не смем допустити да се новац уплете у нашу везу. Да смо се венчали, ја никада не бих видео ни један једини шилинг ваших прихода. Никад се, било посредно или непосредно, не бих уплитао у ваше финансијске послове. Ако друштво оправдано жигоше унајмљеног љубавника, улога плаћеног супруга мене лично испуњава једнаким гнушањем.

А ви сте ми скресали у лице како сам себичан и саможив. Авај, плашим се да би неко могао стећи утисак да сте то учинили с ваљаним разлогом. Признајем то са понижењем које пара срце. Кад сам се ономад расплакао пред вама, и кад сте ми ви на тако неочекиван и тако неодољив начин понудили помоћ како бисте ми демонстрирали своју наклоност, нисам размишљао о томе да сам примио хонорар за своју деградацију! Понео сам се као слабић и будала! Поклекао сам пред искушењем и прихватио вашу понуду, али сам вам одмах рекао да то схватам искључиво као позајмицу и требало је само да сачекам меницу коју ми је мој заступник послао док сте ви били у Браденхејму, а која доспева овог месеца, како бих исплатио новац вашим банкарима и изравнао рачуне. Тако ми свега, кад су у питању пуки световни интереси, брак с вама не би ми донео апсолутно никакву корист. Друштво може много тога да понуди човеку мојих амбиција и способности. Ваше удовичко наслеђе, само по себи, не може узвисити ваш положај у односу на мене. Ја могу да живим онако како већ годинама живим, чистог срца и чистог образа, све док ми неминовни тог догађаја не омогући независност коју

једино желим. Упустио сам се у ове непријатне детаље зато што сте ми пребацили да сам усредсређен искључиво на личан интерес. Не, никад не бих пристао да будем принцезин милосник и све благо овог света не би ме навело да неку жену изведем пред олтар јер од своје животне пратиље очекујем сасвим другачије квалитете. Моја природа захтева да мој породични живот буде саздан на трајној и непресушној љубави. Што се тиче вашег понашања према мени, мислим да је сваки коментар излишан. Нема сврхе да начињемо ту тему. Не, нећу вас прекоревати због тога. Могу да кривим једино себе. Сви су ме упозоравали шта ће се десити - на свим могућим местима, јавним и приватним - као да су сви одреда, изузев мене, приметили да ми пропаст виси над главом. Како сам само могао да будем толико сујетан па да претпоставим да ћете се према мени понети другачије него према легији мојих претходника!

Али, био сам довољно занесен да поверујем да сам дирнуо ваше срце! Јадна сирота будала!

Ви сте, као светска жена, ово свакако морали предвидети. Како сте имали срца да ми - зарад задовољења своје таштине, зарад десетомесечне забаве, зарад бекства од самоће - учините такву неправду? Зар нисте могли да пронађете неки мање достојан плен, већ сте морали да суновратите једну рајску птицу? Зашто свом капетану Нилу нисте допустили да буде ваш милосник и да вам улепша туборне дане, већ сте морали мене да понизите и обешчастите? Усуд ми није наменио да будем нечија играчка или дворска луда, али сте ме ви погодили тамо где сам најрањивији. Учинили сте оно што није пошло за руком чак ни мојим непријатељима: сломили сте ми дух. Од најузвишенијих до најпонижнијих тренутака у мом животу, од блиставог света славе до мог властитог домаћег огњишта - све сте затровали. За мене више нема уточишта. Мрско ми је да останем код куће, а ако изађем напоље, све ће ме дочекати на нож.

Уживајте у свом тријумфу - јер немам намеру да било шта заташкавам. Моје срце није испуњено тугом ни утученошћу, већ дубоком неутаживом патњом која представља увод у чисту агонију. Све што мушкарца може да баца на колена обрушило се на моју мученичку главу. Срце ми је похарано, понос рањен, част умало укаљана. Зам да ћу у року од пар дана постати мета подсмеха и

поруге у свету чије сам дивљење и поштовање читавог живота настојао да стекнем. За мене постоји још само једна утеха - самопоштовање. Да ли ће то бити довољно да не потонем? То је озбиљно питање којим се морам што пре позабавити.

Збогом. Нећу се претварати да вам желим све најбоље јер у вашој природи није да прихватите срећу која вам се оберучке нуди. Још неколико година ћете лепршати по фриволним пријемима и дружити се са фриволним људима, али ће сигурно сванути дан кад ћете почети да очајнички жудите за нежношћу и оданошћу које сад тако олако одбацујете. Тад ће вас сустићи заслужена казна. Тад ћете се сетити мушкарца чију сте страсну љубав сурово прокоцкали и чију сте душу неповратно издали.

Бенџамин Дизраели
(1804 - 1881)

Четири приче

КРАЂА | Милена Ђировић

Дан одређен за кривична суђења. Судница и није баш по мери оних у великим судовима, али како би и била кад је суд у малој вароши. „Према свецу и тропар“ - каже српска пословица. То и није судница, већ вишенаменска канцеларија, у којој се и суди и куцају пресуде, а богме и испије по која кафа после дужег и тешког процеса. У ћошку, иза врата стоји дрвени, стари чивилук са пет дрвених кука закованих ексерима за његов средишњи део, на којем се пресијава пожутела, времешна плочица са утиснутим словима „Срески суд“. Стоји на месту, чини се, откад постоји владавина права. Са десне стране улазних врата, наслоњени на зид, одолевају времену два уска ормара од иверице. И на њима плочица „Срески суд“. Одостраг затворени су танким материјалом налик тврђем картону, а унутра три даске, мало по средини повијене, оптерећене предметима. Класификовани су ти предмети према тежини кривичних дела - има ту клевете, тешких увреда међу комшијама, оних са сочним српским изразима, те и тај терет угиба даске. Испред, пружио се сто прилагођен својом висином за куцање. На њему компјутер и тастатура. Та направа допремљена крајем 20. века одудара од намештаја из доба кнеза Александра Карађорђевића I и ремети мало слику амбијента, али ко би сад уклапао сав тај намештај са новим техничким открићима. Техника брзо напредује, а економске могућности државе не могу да је баш сустигну. Најбитније је да суд обавља свој посао - суди народу и то строго по закону и *У име народа*. Елем, наслоњен на записничарев сто је судијски са танким, гвозденим и видљиво завареним ногарама. Прилично широк, прилагођен функцији и потреби онога ко седи за њим. Изнад судије је урамљен државни грб, обележје које има сличну сврху и значење као крст у цркви. Пред њим се даје грађанска, часна заклетва да ће се говорити само истина. На безбедној удаљености од судије, од око један метар, је тзв. Црна клупа. Име јој говори ко седи на њој, а огуљене ивице кроз какве муке пролазе ти исти оптужени, колико зноја пролију бранећи се на различите начине. Најтеже је онима који се бране ћутањем. Тада

руке проговоре, дланови се зноје, прсти чврсто стежу те дрвене ивице, нокте заривају у њих, ноге подрхтавају у колону, а поглед скрајнут. Иза црне клупе су два мала стола, налик на скамије. Онај до прозора је одређен за тужиоца и пуномоћника оштећеног, а овај, до врата, за браниоца. Столице за њих су дрвене са испуцалим ивицама. Често се деси да се на те ивице поцепају чарапе некој адвокатици, али у тарифи за заступање није предвиђена та могућност, тако да се оне тешко могу наплатити.

На суђење, које данас треба да се одржи, долази само окривљени. Предмет кривичног дела је крађа струје и тужилац не присуствује, јер спада у лакше кривично дело. Додуше, опасно је по живот оптуженог, али крађа је крађа и починилац мора бити кажњен по закону. Хвала богу да је остао жив и здрав, иначе ко би сада одговарао.

Суђење тек што није почело. Судија испија последњи гутљај кафе и дремљивим гласом каже сарадници да прозове оптуженог. У истом моменту неко куца на врата и помаља се глава неуредне косе. Човек висок, мршав. Пита може ли да уђе. Да је тек устао види се по чупавој коси и подадулом лицу од алкохола, који је током ноћи у већој количини испарио. Ногавице на панталонама као да су се посвађале, уврнуле се, једна краћа, једна дужа. Почео се извињавати што не може да присуствује суђењу, каже није му добро. Сео на клупу и чврсто се држи за њу као да је на рингишпилу. Судија га убеђује да ће брзо завршити кад је већ дошао, али он упоран да мора да иде. После краће расправе устаје, помера клупу у страну и полако, прво чучну, а затим седе и испружи се колико је дуг, не говорећи ништа. Судија сав у чуду, преко стола покушава да га види и каже му:

- Устај, Марко!

- Не могу, госпон судијо, морам да легнем, кажем ти, није ми добро. Синоћ сам загнуо у биртији код Чоке.

- Море, устај Марко, зваћу обезбеђење - грми судија, а уздржава се да не прасне у смех.

- Зовите кога `оћете, ја морам код доктора - лежи Марко, а руке скрстио на груди и не миче.

Настаде смех у канцеларији, смех са неверицом, јер се никад није десило да се неко осмели оволико и покуша да избегне суђење. Посебно не на овакав начин.

- Марко, `оћеш ли устати или да зовем обезбеђење? - још једном судија покушава да уразуми оптуженог, али овај ни макац.

- Ако може само да ме одведе до доктора, ти зови - стење Марко на поду.

Као што дужност налаже, судија је телефоном позвао обезбеђење. Није стражар био јаке конституције, већ изгледом сличан оптуженом, само нешто нижи. Волео је и он да попије и неретко долазио на посао мамуран, па залегне негде у архиви и откуња сат - два. Јутрос није стигао да оде на тај релаксирајући одмор, али није ни журио да се одазове позиву у помоћ. Како га није било већ пет минута, судија видно изнервиран и као да је и увређен, јер оптужени стење и још од њега тражи чашу воде, пошаље сарадницу по стражу.

- Ајде Панто, пожуре, судија те тражи. Чека већ пет минута - зове га тобоже прекорним тоном, а осмех јој краси лице.

- Кога треба да браним? Судију или оптуженог? - шеретски ће стражар. Наста комешање у ходнику и смех странака који су чули коментар.

Кад уђе у канцеларију и виде оптуженог да лежи на поду, препозна свог „колегу“, трже се, те прискочи у једном кораку до њега да га подигне. Опустео се Марко и пружајући руке стражару, повуче га, овај изгуби равнотежу, заломата преко Маркове главе, те паде преко њега и нађе се под клупом. Почеше се ваљати обојица, покушавајући да се придигну.

Гледајући све ово налик позоришној представи, судија прискочи у помоћ да извуче стражара испод клупе, вичући изнервиран и зајапурених образа, што се овакво понашање претвара у комедију. Кад је извукао стражара, нареди му да ухвати Марка с леђа испод оба пазуха и подигне. Послуша га Панта, покушавајући безуспешно да задржи смех. Смеје се и сарадница, а како и не би кад је сцена премијерна. Отвара врата да изађу. Загрлио Марко стражара, овај му до рамена, те га држи око струка. Излазе тако загрљени као два добра друга, тетуралући се. Уска им врата, те излазе мало искошени - прво Марко па Панта. Гледају људи у

ходнику за њима, гуркају се и показују на ову двојицу, док несигурно силазе низ степенице, а неко из групе упита:

- Ко ме је позлило?

Да није стражар у униформи, не би се знало ко кога води.

Настаде смех и граја у чекаоници, све док их записничар није прозвао на суђење.

А Марко? Марко је, ипак, проглашен кривим за крађу струје на неком наредном претресу.

КОХЕРЕНТНО ДИСАШЕ ЖИВОТ И СМРТ | Дамјан Миливојевић

Мрка и влажна надстрешница је оивичавала, од реалности одсечено, острво. Кристално бели, пенушави праменови бескрајног мора су нежно грлили ломну стеновиту обалу усамљеног острвцета.

У даљини су се назирале носталгичне јеле и могао се чути тихи и залутали цвркулт зимских птица које су сетно плутале по ваздуху попут опалог лишћа. На каменој плажи, боје мртвог седефа, бесциљно је корачао погурени старац и немо гледао ка грубим стенама и горком, бронзаном песку. Седе на најближу суву стену и мршавим, крхким прстима извади цигару и запали је. Увенула цигара му се вешто извијала под прстима. Сваки бледуњави дим, што је дисао кохерентно са ветром, су му горди таласи обгрљивали и вукли далеко од острвске пунте, далеко од његовог избораног лица.

Дрхтавим, старачким кораком он дошета до мора и грубо запљусну своје мермерно лице, којем је ледена морска вода давала некакву сребрену бистрину. Ветар му је оштро засецао мокро лице, док су слане капи стајале на његовом пегавом носу, и једва приметно пружале слабашан отпор.

Окренуо се натраг, ка свом усамљеничком дому и угледао узани пешчани пут којом би се свакодневно враћао кући након суморног лутања. Чисто да би истребио монотонију из свог живота, старац замаче ка бурном мору и, приметивши белог галеба како узлеће са стене, потрча, насмејаног лица, и скочи у дубоку воду.

НА ЈЕЗЕРУ | Јелена Цветковић

Није ова прича написана да збуни, али заиста су неки отишли одавде збуњени. Не треба писати овакве приче, то је сигурно, јер, шта нам вреде збуњени читаоци? Можда се више не врате, па од чега ће писци после живети? Шта ће радити када им машта и прсти заиграју?

Све је почело лепо. Један човек, једна мала црвена кућа крај језера, један леп дан. Устао је око девет сати, једва се пробудио јер се сву ноћ оглашавала сова. Слетала је на дрвени прозор и будила га, њене крупне пламтеће очи нису му давале мира, па је устајао, отварао прозор и терао је дугачким штапом за пецање. Она се ипак враћала, али је мењала своје место, тако да је на крају одустао и упао у један дужи сан у коме су повремено хуктале шуме и грмели далеки угашени вулкани. Јутарња кафа је донела право освежење. Већ сам њен мирис избрисао је лошу ноћ, и он је решио да се после доручка упути у једну дугу вожњу чамцем по језеру. Позвао је свог верног вучјака, тог увек разиграног пса који га је у стопу пратио током свих пустиловина, добро га нахранио, и звучним мажењем по леђима дао му је знак за покрет. Пас је потрчао далеко напред, прескачући гране опале од прекјучерашње олује. Честе олује се обрушавају на то скривено место, спуштају се тамни облаци и боје воду у црно. Попут мастила, језеро тад зјапи у удолини, претећи да се разлије на околне шуме, као на бели папир. Сео је у чамац погледом тражећи пса, али он се устремио на веверицу која је на тренутак дотакла тло, и одмах потом скочила на високе борове гране. Залајавши неколико пута, пас је убрзо осетио узалудност својих напора и потрчао чамцу чија су весла већ била у ваздуху, спремна да пресеку немирну воду.

Живео је у рају. Знао је то, док је клизио по прозрачној површини бистре воде управо та мисао му је пролазила кроз главу. Такву слободу може имати само неко ко је затворио врата наметнутом животу, одбацио сва устројена правила и упустио се у неизвесност одметничког живота, у узбуђење бунтовничке

пустоловине. Веслао је крај утабаних путева, тихих водопада, стеновитих плажа. Застао би да зажмури па да поново отвори очи, плашећи се да можда не сања и да хук воде у ствари није хук оне исте сове што га је сатима прогонила. Вучјак је гледао у воду на чијој површини су повремено искакале ситне рибе, праћакале се, а онда враћале дубинама које су чврсто спавале под дрвеним чамцем.

Сунце се полако приближавало оближњем брду и са сваким замахом весла падало је све ближе његовим загасито зеленим контурама. Пас је почео да гребе дно чамца, што је он схватио као знак за повратак. Чим је кренуо да весла у супротном правцу, мрак је постајао све гушћи, а језеро се претворило у таму која се разводњава и у неравномерним ковитлацима и вировима кида безбедно огледало под чамцем. Из аветињских даљина се зачуо звук тако сличан ономе који га је до пре пар сати прогањао, хладна вода му је потекла низ згрчено чело, па је зауставио дах у ишчекивању незваног госта. За тили час су се пред њим нашла раширена крила беле сове којим је махнито ударала. Вучјак је све време лајао и режао, тетурајући чамац лево-десно, а под његовим шапама се поткрадала по која кап већ непознатог језера. Сова је слетела на чамац дубоко се загледавши у човека чије су очи гореле од ужаса. Једним веслом је махао покушавајући да је отера, а другим је панично ударао по води која је непомично стајала и није имала намеру да га некуд одведе. Заглављен између лавеза свог пса и мучног хука беле сове, освртао се око себе тражећи излаз из необичне и неочекиване ситуације. Облаци су и даље гутали простор око њега, све је мировало у тој зјапећој рупи.

У опруженој руци држао је штап за пецање. Пас је гребао дрвено окно прозора. Невољно је устао из кревета, упалио лампу и дозвоа свог вучјака још задиханог од упорног лавеза. Погледао је кроз прозор и настојао да упркос већ одлазећој ноћи препозна светлуцање језера и ваљање његових таласа. Зора је открила и обресе црвеног чамца који се њихао под високим дрветом. Још ошамућен и збуњен, истрчао је напоље и журним корацима кренуо ка језеру. Црвени чамац се клатио као под налетом јачег ветра, једно весло је било у води, а друго је стајало на самој ивици, повремено додирујући дрхтаву површину.

По дну чамца разбацано су лежала бела пера.

НОЋ НАД ПРЕДГРАЂЕМ | Јелена Стефановић

Сумрак. Топла, летња ноћ полако се спушта на обод Београда. Пале се прва светла. Одавде се види пола града. Ово је миран крај. Породичне куће и тек неколико зграда. По двориштима мајке дозивају децу да уђу у кућу, скупљају се играчке, склањају се косилице у оставе, град се припрема за још једну ноћ.

Све је више осветљених прозора. Иза сваког прозора једна прича. Иза једног прозора, кроз завесе, мајка поставља сто за вечеру. На тераси мушкарац припаљује цигарету, врх јој се жари у мраку. Ноћ је све гушћа. И гласова је све мање. С времена на време чује се лавез понеког пса из дворишта. Пролазе сати. Пун месец на небу виси као лампион над градом. Небо трепери посуто звездама, а град безбројним светиљкама.

На Панчевцу пролази воз, дугачки низ светлих тачкица полако се губи у даљини, али никакв звук не допире. Тишина се спушта на град. Сада се чују само цврчци из траве, повремено огласи се и ћук. Једно по једно, гасе се светла и предграђе тоне у сан. Виде се само још дугачки низови уличних светиљки у даљини. Ноћ је све гушћа, ни цврчци се више не чују. Град спава.

Ноћ одмиче и полако прелази у јутро. На багрему славуј започиње своју песму, а на улици се чују први градски аутобуси. Буди се град и започиње још један дан. Ужурбан.

Хаику | Зоран Додеровић

Мирис зумбула
испунио празну собу -
мајчин рођендан.

Жути маслчак
за главицу виши
од младе коприве.

Први дан пролећа.
Девојчица црта сунце
на тротоару.

Пале латице
магнолије. Девојчица
прави нови цвет.

Мирис багрема.
Голубица и голуб
свијају гнездо.

Дрхтава сенка
одлете преко зида
за лептиром.

Бели кринови.
На носу девојчице
жути се полен.

Рибар просипа
месечину из чамца -
месец на реци.

Снешко белић
спреман за одлазак -
гледа у реку.

Шољица чаја
дрхти у руци старице -
летњи облаци.

Слепи колосек.
По зарђалим шинама
путује време.

Први дан школе.
Деца купе лешнике
са тротоара.

Улична лампа
свакој капљици кише
обасјава пут.

Јесења ноћ.
Пуне се звездама
баре на путу.

Залуд трепере
крила мртваг лептира -
јесењи ветар.

Прве пахуље.
Свака пада у свој
одраз на реци.

Нова година.
Мирис штампарске фарбе
на календару.

Роман у наставцима | Ђуро Маричић *Крајишка трилогија - Дјечак са сунчаних брда*

5. ЛОВ НА ГОЛУБОВЕ

Одјужило је. Отуд преко мргодног Грмеча, преко Колишта, с југа, непримјетни дашак вјетра, лаган као птичје перо, као паперје, донио је уздах топлине. Вријеме се промијенило, са кровова је почео пузити снијег, зацрвјењели су се њихови врхови, низ неправилне зубе леденица циједи се вода. Затоплило је. Протутњала је зима. Дебели сњижни покривач се стањео, постао је мјестимично прозиран, на врховима Метле указала се тамна подлога земље, Вукоманићеве њиве и ливаде на том брду су поцрњеле.

Од Будимирових кућа чула се дјечја граја, знак да се горе нешто догађа. Драган Савић је кренуо узбрдо да види о чему се ради. Осјећао је да му треба друштво, а ово двоје дјеце, Марко и Савица били су недорасли да се друже с њим, млађи су скоро двије године. Још мањи, двогодишњи Гојко и Зорица, Ђуба, забављали су се међусобно.

Граја се помијерала, премијештала се, сад се чула са армана, сад утихла, па се зачула отуд иза брда, па од кућа. То га је чудило, чинило му се необичним, није могао докучити што се то догађа. Задихан, успео се уз најстрмији дио пута, горе до самог заравна гдје су смјештене Будимирове куће. Дјечази: Ђуро, Никола, Стево, Богде и Перо, наоружани стријелама јурили су за голубовима.

Нађе их у врху Урошевог и Јовиног винограда. Узбуђени, занесени, знојни, рашчупане косе, дјечази су држали стријеле у рукама. На врху трешње стајао је голуб. Напели су лукове, управили стријеле према птици и одапели их. Сваки је пратио лет своје стријеле. Само је стријела најстаријег плавокосог Ђуре окрзнула реп голуба, уплашен голуб је прхнуо, подигао се много више у ваздух, полетио је према кући. Дјечази су кренули низ виноград да траже стријеле.

Једно перо из голубовог репа слепршало је на снијег испод трешње. Ђуро је постао херој, само се причало о његовој стријели, о прецизности којом је умало погодио голуба, дјечаци су испредали бајку о непогрјешивом стријелцу, није таквог било одавде па до Грмеча, а можда и много даље, тамо у предјелима који се не виде и ови дјечаци не знају ништа о њима, чак не знају ни да постоје, јер Драган Савић је мислио да се тамо небо и Грмеч додирују и да даље ничег више нема, да је то крај свијета.

Јурили су голуба свуда око куће и по воћњацима. Драган је трчао са дјечацима и молио сваког од њих да му дозволе да он бар једанпут покуша стријелом гађати несрећну, прогоњену птицу, која им је измицала. Дјечаци су били неумољиви, нису испуштали из руку своје драгоцјене играчке.

Несрећан, тужан, ишао је за њима, спуштене главе, отежале од туге. Кроз прозор Урошеве куће промолила се црна глава дјечака Бранка:

- Драгане, дођи мало овамо! - позвао је ојађеног, одбаченог дјечака.

Дјечак је прошао кроз предсобље у којем је био банак, столарска клупа газде Уроша, чувеног мајстора. Уз зид су стајале дрвене степенице, басамаци уз које се успињало на горњи спрат гдје су спаваће собе. Ушао је у топлу, прегријану кухињу гдје се Бранкова мајка Јела мотала око пећи, у великом лонцу кувала је ручак за бројну породицу. Мирисали су купус и свињска ребра.

- Ево, ти ово сјекирче. Оди у Гињац, нађи добар љесков материјал за тетиву, ја ћу теби направити стријелу, биће најбоља од свих које си видио. Самопази да не изгубиш сјекирицу, онда смо обрали бостан и ти и ја, отац ће убити и бога у нама.

Пружио му је малу сјекиру, насађену на лијепо обрађену држалицу. Сјекира је набрушена, оштра као бритва. Знао је Драган да с Урошем нема шале, он много држи до алата. Сада оца није било код куће па је Бранко с опрезом располагао његовим алатом. Синови су му порасли, оба, и Бранко и млађи Ђуро, нагињали су мајсторству.

Драган је узео сјекирицу и запутио се у Гињац. Снијег је са сјеверне стране Колишта био још дубок, ту није допро дах југа, као да га сунце није дотицало. Дјечак је ишао пртином до шумице, коју

су угазиле Будимирове жене идући по воду на слабашни извор у шумарку. На улазу у шуму скренуо је лијево, рубом шуме, знао је да лијеска расте на додиру шуме и оранице. Након четрдесет метара нашао је бујно растиње младих двогодишњих избоја, лијепих за тркље, од којих се могао направити изврстан лук за стријелу. Одмјерио је најбољи. Тешко га је одсјекао, био је у средини, сметале су му друге гране да замахне сјекиром. Полагано, стрпљиво је кљуцао и тркља је клонула. Извукао ју је из густиша, одсјекао јој непотребни врх и запутио се кући Будимирових, свом мајстору Бранку. Он ће њему направити стријелу!

- Одлично! - добар си материјал нашао, нико нема бољег, биће то сјајан лук. И сјекиру си донио. Браво! А сад још требамо ексер и жицу, можеш ли се снаћи како, а ја ћу наћи материјал за бацач и шпагу.

- Мислим да могу! - рече Драган с великом сигурношћу, већ је знао гдје ће то пронаћи.

Чучнуо је, низ залеђени пут угланцан санкама зачас је сјурио стрмином, опанци с гуменим ђоном као вјетар су га понијели према кући. Уврх басамака стајао је мачак, пиљио у сланину и комаде меса који висе испод крова, мјаучући беспомоћно. Драган га гледа како се припрема на скок. Хопла, одбаци се мацан, не дохвати сланину и паде на сред просторије. Срамота, слабо је оцијенио своје могућности.

Драган се попео на таван љетног дијела куће, одмотао жицу којом је цријеп био везан за ексер, ишчупао га из јелове летве и понио то мајстору Бранку. Није ни помислио да би вјетар могао бацити с крова незавезани цријеп, а тада би отац батинама опаметио свог синчића.

- Одлично! - рече му Бранко. - Ту сједи и чекај док лук и стријела не буду готови.

- Наћи ћу шпагу, морам и ја мајци нешто украсти, ти си већ украо за данас довољно.

Бранко, у лицу сасвим сличан оцу Урошу, озбиљан, претјерано мрк, шкрт на ријечима, загледан у посао који ради, није ни ријечи више проговорио све док лук и стријела нису били готови.

- А сад идемо испробати ово твоје оружје.

Изашли су на двориште. Јела, Бранкова мајка је хранила живину, бацала им је кукуруз. Око ње су се окупиле кокоши и гуске, њене и јетрве Марије, Душанове жене. Дворишта нису преграђена па је живина слободно шврљала око кућа, мијешала се једна с другом, кад их храни једна домаћица, без обзира која, она се окупе око ње као да је њихова и она њене. Домаћице о том и не воде рачуна, која је чија кокош.

- Наврни де ову крупну кокош - показа Бранко на велику црну кокош своје стрине Марије. Рече то с таквом мржњом да Драган посумња у његову памет. Али био му је веома захвалан због направљене стријеле, желио се на сваки начин одужити свом мајстору и он не размишљајући затегну стријелу. Отпусти шпагу, бацач шикну кроз зрак. Уплашена Бранковом испруженом руком према њој, кокош је снажно замахну крилима, знала је она да се налази на туђем дијелу дворишта. Лијепа крупна бијела Јелина гуска нађе се на смртоносном нишану. Стајала је иза кокоши, поносно, високо уздигнуте главе.

Ексер бацача погоди гуску у једно око и изби, промоли се из другог. Гуска паде као покошена и поче се на глатком угаженом снијегу вртјети у чевртију, одупирала се ногама о подлогу и у смртном ропцу кружила испред Јелиних ногу.

Драган одлучно притрча гуски, зграби бацач и јурну према излазу из дворишта. Јела дограби сјекиру и на клади одсјече гуски главу. Драган чучну и гумени опанци га стреловито понесоше према кући низ залеђену стрмину пута. У страху од Јелине теркије завуче се испод кревета ништа ником не говорећи.

Сва дјеца су страховала од уског дебелог кожног каиша, теркије, на чијем је једном крају Јела чувала завезане кључеве од свог богатог газдинства. Дуго је Драган остао под креветом чекајући да се појави страшна мршава Јелина прилика, да га избатина. Јела није дошла. Дјечаку је лакнуло, испунило га је задовољство што више нема Јелине гуске. Она га је увијек, у вријеме када је био мањи, када би дошао код Будимира, дочекивала пријетећим змијским псикањем, тјерала га, бранила му да уђе у Будимирово двориште, покушавала га је угристи. Сада је и том зулumu дошао крај.

Након дужег времена изашао је испод кревета, било му је јасно да Јела неће доћи. Охрабрио се. Илија, Миланов син, сједио је у запећку и дремуцкао. Био је врло издржљив, могао је сатима тако непомично сједити, тек ту и тамо мало се помјери да колико толико промијени положај тијела, настави дремуцкати до бесконачног. Кад видје да је Драган испузао испод кревета опази стријелу у његовим рукама, промрмља уњкавим гласом:

- Свеца ти твога! Ко ти је то направио?

- Како не знаш? Ко? Па ... Драган намјерно прећута да каже име мајстора. Дуго је молио Илију да му направи лук и стријелу, био је сигуран да би он то урадио и боље од Бранка, али се њему никада није ништа радило ако га нема ко натјерати.

- Ко? Знам да ти ниси, још си ти зелен за те ствари!

- Зар си заборавио? Ти! - испали Драган.

- Ја, валај, нисам!

- Како ниси, па читаво јутро ми радиш лук и стријелу, већ сам полудио чекајући да то доготовиш.

- Хм! Ја радим? - с невјерицом је Илија слушао што му дјечак говори.

- Ти да нешто направиш? Прије би се уцрвао него се покренуо из запећка! - помало љутито укори га Драган.

- А зашто се скриваш испод кревета? Какву си јопет глупост направио? Ко те ћера? Јопет те неко мора спашавати? - промијени Илија тему разговора.

- Једна Јелина гуска је платила главом - с понешто поноса рече Драган.

- Јелина гуска? - зину Илија у невјерици. - Боље ти је с ђаволом имати посла него с Јелом. И ми смо стално страховали од Јелине теркије.

- Шта је ту је! Гуска је мртва. Погодио сам је у око, Јела ју је заклала.

- Богами нећеш добро проћи. Обрао си бостан! Него, дај де ту стријелу да видим колико далеко може бацити - добио је Илија жељу да испроба оружје. Сјећао се да је и он када је био мали узалуд молио оца и стрица Петра да му направе ту играчку. Сад као да се вратио у те дјечје дане пробудило се дијете у њему, али као и

они, старији, некада, није ни Илија сада имао разумијевања за Драганове молбе.

Драган му даде стријелу и лук. Илија отвори прозор према брду, натегну лук, нагло га пусти. Пратили су лет стријеле све док се она педесет метара далеко није забила у сњижни покров.

- Ајде по њу - рече Илија. - Добро баца.

Драган без гунђања оде да донесе стријелу. Није то тражио од Илије, знао је да овај то не би учинио. Одрасли ријетко када слушају дјецу!

Још су неколико пута испробавали лук и стријелу, бадава се Илија трудио, стријела није могла одлетјети много даље од оног мјеста на које је долетјела први пута.

6. ИСИНА ЗОБ

- Ево мајчина чобанчета - рече Даница када је пустила овце из старе куће, чија је прва просторија, испред Милкине и Миланове собе, служила као стаја за ситну стоку.

Драган Савић је ушао у шесту годину, могао је чувати овце, тако су мислили одрасли чланови породице, и мајка га први пут упути да преузме ту бригу. Овце се упутише уз Прогон, чупкале су понеку травку, ријетку као длака на лицу ћосавог човјека. Велика стабла граба и букве, с густим крошњама кроз које се сунце није могло пробити до земље, потпуно су застирала проливање свјетла по тлу, трава ту није могла расти. Горе даље у горњем дијелу Прогона стабла су била кржљава и ријетка, ту је расло нешто траве на неплодној пјесковитој иловачи. Овце су се ту задржале нешто дуже.

Дјечак се први пут нашао у том дијелу имања. Овце су биле већ поодмакле, он им није обраћао пажњу. Привлачиле су га птице, оне су биле дио његовог свијета који му је заокупља машту. Дошао је до средине Прогона, тамо гдје више нема гранатих стабала и опчињен застао уз стабло шупље букве. Приметио је да у рупу на стаблу улети сјеница. Дуго је остао гледајући да или ће она излетјети из рупе. Пажљиво је загледао стабло. Буква је висока, тек горе при врху налази се нешто мало кржљавих огранака, а доље ниже на више мјеста, гдје су некада били огранци, налазиле су се

тамне рупе, огранци су нестали, њихови остаци су струнули, стабло се из године у годину дебљало, рупе су постајале све дубље. Биле су идеална гнијезда сјеницама.

Драган је опчињен птицама стајао у подножју стабла и гледао горе у птичице, није могао да их се нагледа. Очаравала су га њихова жута прса. Уживао је тако гледати плави и бијели украс на крилима креја које је стриц Симо хватао са шклоцама. Стриц му је говорио да креје говоре седам језика. Није осјећао да вријеме брзо протиче, овце су већ далеко одмакле.

Кад га је заболио врат од неприродног положаја, од гледања према средини стабла и рупама, сјетио се да мора поћи за овцама. Кренуо је узбрдицом према путу који води ка Великом точку. Чим је изашао на пут видио је да су се овце вратиле отуд од извора и у колони по један прелазе разваљени плот, улазе у шуму Гињац и трчећи одлазе у Исину зоб.

Пожурио је горе до разрушене оградае, задихан је потрчао путељком за овцама. Трчао је стазом кроз стрму шуму. Већ су и задње овце биле зашле у зелено море зоби и, као да косе, лапале су сад десно сад лијево тешке влати жита, пуне млијечи.

Није било смисла тјерати овце које су му најближе, морао је пробити се до оних најудаљенијих. Само му се глава промаљала из разрасле зоби у чијем су се зеленилу бијелиле крупне груде оваца. Стигао је до предводнице на којој је клепка брецала у једноличном ритму помицања главе с десна на лијево. Лаја, његова миљеница, није се обазирала на повике малог слабашног пастира, наставила је и даље, сасвим мирно брати слатке врхове стабљика зоби.

- Лајо, змија те ујела! - викао је узалуд. Овца га није слушала као да га и не чује. Радиле је свој посао. Осјећала је његову немоћ, није марила за његов плач и повике.

Уплакан, у очају, дограбио ју је слабим ручицама за дугачке праменове вуне, повлачио је да пође натраг према шуми. Размажена овца се окренула према њему, покуша га је ударити главом. Што он ту њу смета при јелу, откуд му то право, зар он њу не воли? Јутрос ју је миловао, шаптао јој њежне ријечи.

Драган је устукнуо, да избјегне ударац. Овца се вратила свом послу и закорачила даље у дубину њиве.

Одоздо од куће Сучевића кренула је колона по један Исине фамилије предвођена његовом женом Смиљом. Мајка и њене десетеро дјеце, читава мала армија. Смиља је викала, дјеца су се дерала, у разним тоновима просипали су се њихови пријетећи гласови. Продорно су цичале најмлађе дјевојчице. Пристизали су кући Савића, доље усред брда.

Даница је била сама код куће, са четворо најмлађе дјеце, двоје својих и двоје Милкиних. Стајала је на арману, гдје се затекла и гледала узбуђену, крештаву малу колону најближих комшија како жури поред њене куће, хита према кућама Будимирових. Од дрвећа Горњег љескара није могла видјети Исино брдо, није знала шта се догађа. Наслућивала је да су нечије овце ушле у Исину зоб. Није знала да је њезин мали чобанин потпуно заказао.

Драган се немоћно борио са овцама. Плакао је и псовао, оне се нису освртале на његове немоћне псовке, сладиле су се набреклим влатима зоби. Пристиже ратоборна колона под Смиљином командом. Задихани, знојни, брзо су схватили да је Драган беспомоћан, да он тако мален и сам овцама не може ништа. Овце су сада осјетиле да је њихов чувар добио неочекивано велико појачање, није више било шале, ту је било петеро дјеце старије од Драгана. Смиља, омашна, широка као пласт сијена, иако ониска, улијевала је непослушном стаду страх. Тврдоглава Лаја се окренула према шуми Гињац, клепком је позвала своје поданике да је слиједе. Овце су послушно кренуле за својом предводницом.

Никола, Смиљин најмлађи син, старији двије године од Драгана, не знајући што да каже, намигну свом другу, као да га жели охрабрити:

- Боли ли те још глава, оно гдје сам те ударио каменом?
- Давно је то било, како би ме бољела. Ја сам на то већ заборавио.

Драган се пипну на мјесто гдје је био ударен великим каменом, осјетно дубока удолина поломљене кости, на сву срећу без тежих посљедица, заувјек је остала на његовој глави. Сјећао се добро прошле јесени када су чували овце у Јечмишту Симе Вукомановића, уз цесту, 150 метара удаљеном од куће Савићевих. Посвађали су се Обрад Вукомановић и Никола Сучевић. Бучна свађа двојице дјечака прерасла је у обрачун. Јачи и старији Никола је

однекуд дограбио крупан комад шљунка бацио га на Обрада и погодио Драгана. Ударац је био снажан, Драгана је облика крв. Савица и Марко су зачас стрчали низ Савићеву башчу, стали су једно с једну, друго с другу страну, да поведу Драгана кући.

Њих двоје су плакали као кишна година, озлијеђени Драган је ћутке, без суза у очима обливен крвљу, ишао кући, да му мајка завије рану. Када је видио како се мајка љути на Николу, Драган рече:

- Немој се, Данице, љутити, он није гађао мене, бацио се на Обрада. Није он крив!

Сва дјеца су Даницу звала њеним именом, Петра Татом, Милана Чичом.

Критика

И ово ће проћи | Милена Бускетс

Пише: Сања Живковић

Живот, смрт и пролазност чине мотивски троугао који одвајкада интригира како писце тако и читаоце. Милена Бускетс је још један у низу аутора који су се њиме позабавили. Она у роману *И ово ће проћи* покушава да се избори са чињеницом да је њена мајка мртва и да допре до тајне коју у себи носе три поменута појма. Такође, приметна је и минимална интертекстуалност, као и неке особености о којима ће у даљем тексту бити речи. Но, кренимо редом.

Прво на шта се ваља осврнути јесте приповедач, који је у већем делу хомодијагетички, док у мањим сегментима постаје хетеродијагетички. Поменуто приповедање главне јунакиње у првом лицу даље се може поделити на: 1. говор о осећањима у вези са мајком, што има исповедни тон; 2. упорно покушавање иницирања разговора са мајком која није међу живима; 3. говор о осећањима према људима који је окружују (мужу, деци, другарицама). Захваљујући првом и другом, читалац може формирати јасну слику о односу мајке и ћерке, али и лаку непосредну карактеризацију лика преминуле жене. Присутност умрле у мислима главне јунакиње је стална и сваки емотивни набој према другима иницира неку интересантну ситуацију у вези са оном која није ту. Питања која јој поставља наводе читаоца да на основу онога што је јунакиња рекла о мајци, закључи могући одговор, чиме се одвија занимљива игра на релацији писац-читалац.

Приче у причи друга су карактеристика овог романа. Оне се могу поделити на скривене и једну конкретну дату у епилогу. Што се првих тиче можемо издвојити оне у којима се сећа мајке и оне у

којима се сећа других људи и односа. Придев „скривене“ употребљен је зато што оне нису дате у класичној форми приче, већ су наговештене тек толико да заинтригирају, а затим их читалац на основу неколиких детаља и разумевања прочитаног може сам креирати. Што се тиче приче о кинеском цару дате у епилогу, она носи мото, који се нашао и у наслову романа. Реченица „И ово ће проћи“ може се двоструко протумачити, тј. може имати негативну и позитивну конотацију. Другим речима, може се превести као „живот ће проћи и то је неминовност“, али и „несрећа ће проћи“. У основи оба је пролазност, а роман потврђује ову другу тезу. У потврди се полази од смртног случаја, туге, која доживљава кулминацију завршном сценом у којој главна јунакиња долази до гробља и безуспешно покушава да отвори капију не би ли посетила гроб своје мајке. Њен слом је катарактички, а епилог ће показати да сваку тугу треба стоички издржати јер је тренутна.

Оно што, такође, треба поменути јесте да у почетним редовима књиге у лику главне јунакиње каткад блесне Камијев Мерсо, каткад Раскољников, али нема продубљивања таквих момената. Оно што је приметно да је свет у коме се главна јунакиња креће веома близак оном који у својим делима приказује Николо Аманити. Међутим, за разлику од Аманитија она не иде до краја у приказу сцена дроге, недозвољених односа, али се као и он не либи да о њима говори и постави их тамо где се најмање очекује. Тиме разобличава слику идеалног света. Тако неколико јунака користи опијате, жена одлази на море са два бивша мужа и при томе са једним одржава сексуални однос. Истовремено, она одржава везу и са човеком који има жену и децу. Све поменуто је њен покушај да побегне од сурове реалности и чињенице да њене мајке више нема, али је последња сцена у којој катарзу доживљава управо у тренутку када долази на гроб и прихвати чињеницу да је мајка мртва. Другим речима, човек не може побећи од себе и истине упадајући у пороке, већ ће бити миран само ако прихвати реланост у свој њеној суровости.

Што се тиче конструкције ликова, они су дати из визуре главне јунакиње, реално са неколиким карактеристичним цртама и одећом која је ексцентрична у детаљу и као таква апсолутно одговара њиховим доминантним особинама. У делу су пејзажи

сведени на минимум, а акценат је на односима међу ликовима, који су на граници промискуитета.

На крају можемо рећи да је у овом роману разбијена слика идеалне стварности и савршених јунака. Пад, како физички тако и емотивни може доживети било ко. Такође, теме смрти и пролазности третиране су на занимљив начин, као део свакодневице коју човек мора прихватити што је мирније могуће, док у себи чува сећање на оне који су били, као што ће га на њега чувати они који долазе.

Поезија наших дана

НА ДЛАНУ

Ноћас
Песму птица и жаба
Из крешенда отимам
И жваћем пупољке шипка
Храпаво дебло грлим
Голим загрљајем
Талог блатњави
Из себе да отарем.
Талог стида
Болним зглобовима
У ребра мувам
Нудећи љубав
На длану
Бели грозд
Још од сунца озарен
Свако пуце јесте мало сунце
И распуклу дињу
Боје мяса
И босиљка струк
И као онај сликар чудни
Нудим крпицу коже своје.
А био је душу запосео
Преплашене песме
Згажени звук. ▶
Крај руба сам легла
Дрхтава од стида
Од слика
Одбегла криком
Жена песник
Коначног облика.

~ Ирена Бодић ~

НА МОЈОЈ СТРАНИ

Моја највећа победа самог себе је када сам прешао на своју страну.

Читавог живота борио сам се за неког и нешто, а сада ћу за самог себе.

То је једина права борба.

Ја сам онај идеал, због којег сам спреман на страдање.

Самом себи бићу узвишени циљ и инспирација.

Надахнућу се самим собом, и написати себи најлепши стих.

Помазићу самог себе по глави, и пољубити се у образ.

Свака жртва биће ми лака, јер се борим за самог себе.

За моју маленкост ми није жао ни главу да дам.

Конечно сам на правој страни.

Нека крвца лије.

Звекет гвожђа нек одјекује,

Муње нек севају.

Мени у част.

Када се погледам у огледало и схватим своју величину.

Можда се и за Божанство прогласим.

Има ли шта лепше и боље.

Него бити самом себи Бог.

Творац себе самог.

Клекнућу пред собом.

Помолити се самом себи.

Да опростим грехове.

Које сам сам себи учинио.

~ Иван Ивановић ~

НЕСТАЛА

Питам се -
Где нестају сви осмеси,
Где одлазе они потрошени пољупци?
Питам се
Где се то рађају све зоре,
Све ове године,
Без тебе -
Куда ми оне одлазе?
Питам се где нестају:
Све изговорене и неизговорене речи,
Све пређутане сузе,
Сва одглумљена срећа,
Зарад твоје љубави?
Питам се
Када сам то нестала
И где сам то отишла
Оваква, сама - ја?

~ Љиљана Прица ~

ПЛАВА ТАЈНА

(Молитва Дажбогу)

Ту, где море се улива у Луштичку стену
Као мушкарац у жену,
У плавој боји љубави,

Ту, где Земља се отвара за бога Водена
Као за мушкарца жена,
У плавој боји рађања,

Ту, где у води нестаје
Све, осим што недостаје
За свету тајну плаву,

Прикажи, Боже Дажбоже,
Прикажи у том мастилу
Невесту своју милу!

Крв ми се, ево, већ плави
И ври у плавом хладу,
Славећи богињу Ладу,

О, дај ми, Боже Дажбоже,
Да видим лице њено,
О, Лело, Јело, Јелено!

~ Владимир Златић ~

МАЛЕНА НЕПРОЦЕЊИВА СТВАР

Мислила сам негде постоји
мала дрвена кућа за птице
у коју могу да сместим своје срце,
високо у крошњи храста
довољно далеко од људи,
сасвим довољно да буде само,
али не и усамљено.

Мислила сам сигурно постоји
склониште од олуја
са сигурним кровом
и маленим отвором
кроз који улазе нежна бића
и певају чак и кад је цича зима.

Мислила сам негде постоји
место малено
као стегнута шака
на коме се чувају
важне ствари,
непроцењиво важне
попут мог срца.

~ Мирјана Бекчић ~

ВРЕМЕ

Времена нам душе море
Време цвасти и пропасти
Пужеш ли се оздо горе
Знај озго ћеш доле пасти.

Време има ребра крива
Њима слама људске кости
А човек је душа жива
У времену из вечности.

Тамну страну људског лика
Време љуби у образе
Па дубином новчаника
Љубав мења у омразе.

Време лажна лица мења
Криви вечног тока слике
Бесмртничка поколења
Преводећи у смртнике.

~ Рајица Марковић ~

Приказ

Родољубиво песништво Ђуре Јакшића

Пише: Гордана Димитријевић

Песничко дело Ђуре Јакшића изражава његов сопствени романтизам, али и животну стварност Србије и доба у коме је живео. Песничко јо, отаџбина и народ - то су најважније теме не само Јакшићеве лирике, већ и целокупне наше романтичарске поезије. У његовом песничком формирању значајну улогу имало је сликарско школовање и његово бављење сликарством. Пиктуралност, оштри контрасти светлости и таме, колористика остварена густином епитета и метафора су особине којима се Јакшићева поезија приближава његовим сликама и које га чине специфичном појавом у песништву тога доба.

Онако као што су Јакшићева платна, без јасних линија и прецизних цртежа, распевана игра боја, тако су и његове песме сликовито таласање емоција. Те буре осећања које варирају од меланхолије до бунта најизразитије су у родољубивим песмама. Песник је у стању непрекидне зараћености са светом, између њега и других нема и не може бити правог људског додира. Из тога проистиче и титански, прометејски пркос који често карактерише и болно резигнирана емоција.

Осећање отуђености, односно потреба за припадношћу, јача у песнику не само када је угрожен његов лирски субјект (као у песми *Ја сам стена*), него исто тако и када је доведен у питање његов идеал. Песма *Отаџбина* најбољи је пример за то. У песничкој визији домовини прете са свих страна, желе да је избришу из постојања. Песник је у себи носи као идеал, као неуништиви део вечности, она је камен који сведочи о вековечности

далекој. Та стена је истовремено и симбол одбране, бедем од гомиле костију палих у вековној борби за слободу.

Песникове родољубиве емоције имају титанске димензије. И преко њих он се поистовећује са природом и космосом. Србија, тврда као камен, прети сунцу: њене боре су мрачне пећине, она дере облаке; њени отпори су громови који ремете тишину неба. Сама силина слика отвара космички бескрај као простор ове песме. А на претње које угрожавају опстанак домовине Јакшић одговара појачаним осећајем привржености:

*Дрзнеш ли даље?... Чућеш громове
како тишину земље слободне
са грмљавином страшном кидају...*

Песник и на плану форме остварује пуну унутрашњу идентификацију са идеалом. Гневни унутрашњи импулс, који споља одјекује као гласна претња, појачан је сликама и епитетима: кршне кости, страшна борба, чете грабљиве, страшна ломљава... Тако је игром слика остварена песма која у исто време и најбољи образац Јакшићеве пиктуралне реторике.

Потреба за припадношћу, љубављу и топлином, која се у његовим песмама испољава и као гнев расрђеног и отуђеног титана, уочава се у томе што већина његових песама почиње непосредним обраћањем било драгим лицима, било онима на које је гневан:

*Ћутите ћут'те. С пером у руци
Стеко сам себи у роду глас...
(Ћутите, ћут'те)*

*Теби да певам, теби тиранко!
А дух ми мори отров и гнев....
(Јевропи)*

Његов позив на самоуништење у песми *Падајте браћо* није само очајнички поклич на борбу и жртвени ритуал, него и жртвени ритуал, нешто слично библијском ритуалу приношења деце на жртву у славу Бога, за победу у борби за спас народа.

Унутрашњи смисао Јакшићевих призива и обраћања је врло комплексан, они су емоционални мостови, нека врста поетског лука између лирског субјекта и људи, односно средине у којој живи. У њима има истовремено и гнева и сете и чежње за љубављу.

Осим пиктуралности, Јакшићеве родољубиве песме носе у себи још једну уметност: музику. Он оркестрира своју поезију, чини је звучном и тонски изражајном. Музички елемент снажно појачава сликовити и семантички ефекат његових стихова:

*Милионима народи пиште,
Милион груди просипа крв —
Милионима пале кућиште,
Милион људи гмиже кô црв...*

Инвентиван спој анафоре, ономатопејичних звучних ефеката са сликом у којој доминира ватра и крв чини симболичне пројекције Јакшићеве поезије још потпунијим.

У песми *Вече* (Као златне токе крвљу покапане...) умирање природе праћено је истовременим слабљењем интонације која семантички подсећа на храбро умирање за домовину.

Јакшић је песник згуснутих осећања и експлозивних страсти, у целој својој поезији изражава хумани и дубоко људски протест против тешке животне стварности, а све у име слободе, правде и достојанства човека. Његове родољубиве песме су гневне, страсне, узвитлане, пуне хиперболичних метафора. Он пева повишеним тоном, готово химнично, губећи се каткад у патриотској егзалтацији. Аутентичније него остали наши романтичари он изражава патриотску климу омладинског доба, те на тај начин постаје гласник револуционарне спремности Омладине и тумач њених мисли и осећања.

ОТАЏБИНА

И овај камен земље Србије,
Што, претећ сунцу, дере кроз облак,
Суморног чела мрачним борама
О вековечности прича далекој,
Показујући немом мимиком
Образа свога бразде дубоке.

Векова тавних то су трагови —
Те црне боре, мрачне пећине;
А камен овај, кô пирамида
Што се из праха диже у небо,
Костију кршних то је гомила,
Што су у борби против душмана
Дедови твоји вољно слагали,
Лепећи крвљу срца рођеног
Мишица својих кости сломљене, —
Да унуцима спреме бусију,
Оклен ће некад смело, презирућ,
Душмана чекат чете грабљиве.

И само дотле, до тог камена,
До тог бедема —
Ногом ћеш ступит, можда, поганом.
Дрзнеш ли даље?... Чућеш громове
Како тишину земље слободне
Са грмљавином страшном кидају;
Разумећеш их срцем страшљивим
Шта ти са смелим гласом говоре,
Па ћеш о стења тврдом камену
Бријане главе теме ћелаво
У заносноме страху лупати...
Ал' један израз, једну мисао,
Чућеш у борбе страшној ломљави:
„Отаџбина је ово Србина!...“

ЈЕВРОПИ

Теби да певам – теби, тиранко!
А дух ми мори отров и гнев;
Увреда твојих жаоци јетки
Потпаљују ми племенит спев.

Милионима народи пиште,
Милион груди просипа крв –
Милионима пале кућиште,
Милион људи гмиже кô црв.

И милиони долазе смерно
Јевропи гордој на холи суд:
„Не може више, раја не може
Сносити јарам, мучити труд!

Тиран нас газии, срамоти жене,
Усева наших отима плод.
Пресуди, силна, да л’ живет може
У таквом игу несрећни род?...

Изгинућемо!..

„Па изгините!“
Подсмеха твога горди је збор.
„И гинућемо, гинути славно –
Ил’ мачем пресећ Гордијев чвор!

Изгинућемо – али слободни,
Јер Србин неће да буде роб!
Тамо далеко, на светом гробљу,
Потражићемо живот ил’ гроб!“

11. јануара 1867.

ВЕЧЕ

Као златне токе крвљу покапане,
Доле пада сунце за гору, за гране.

И све немо ћути, не миче се ништа,
Та најбољи витез паде са бојишта!

У срцу се живот застрашеном таји,
Само ветар хуји... То су уздицаји...

А славуји тихо уз песмицу жале
Не би ли им хладне стене заплакале.

Немо поток бежи - ко зна куда тежи?
Можда гробу своме - мору 'лађаноме!

Све у мртвом сану мрка поноћ нађе,
Све је изумрло - сад месец изађе...!

Смртно бледа лица горе небу лети...
Погинули витез... ено се посвети...!

Четири песме | Марија Стојчевић

СЛАТКО

Слатко зри, нижу се гроздови гњили,
Месећ се огледа кроз зрневље,
Зачеље, процвата ових предела живих.

У устима се отапа сласт, милиност,
Која ждрелом, као питко вино
Опија свест и клас,
Бисере опна семена ситног.

Слатко ми да мислим на сладост
И гргоћем опијум парфема бритког,
Мислим, сад мислим на младост
Шапатам, ехом, молим за благост.

Слатко ми да прижељујем немир у себи
Који доноси помисао да само постојиш,
Тако ми слатко да треперим док зборим
Речи, графити, знаци, реченице, тачке да бројим...

Слатко ми да си ту.
И чекаш.
Слатко ми да се смејеш, да си ипак ту.
И гледаш.

Слатко ми да цупкам,
Чекам казаљке сат,
Слатко ми да откуца дванаест
И уђеш сам,
Непозван!

ДРХТАЈ

Дрхтај се страшћу спрема за јад!
Простире се кроз поглед и незлослутна надања...
Дрхтај се жељом спрема за сан!
Паучином плете сјај зеницама,
И чући под бистрином, ах!

Дрхтај ме моли да побегнем сад,
Остварим трептај крила анђела босоногих.
Дрхтај ме тера да потрчим, лак,
Одлутам ехом до дубина...

Ах...

ЈУТРОС

Јутро прождире таму,
окреће вретено и потеже звонике у суседству...
Јутро росом залива очи моје,
бадеме орошене кишом од јуче...

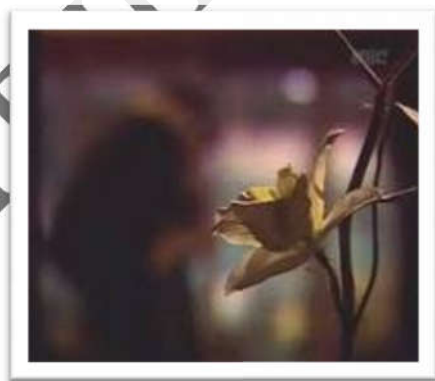
Јутро зове да заувек сазнам ко сам ја,
и одговорим на питање туђе!
Је ли то трунка зрака засењује помисао
да лепше све, јутрос, на домак, ту је.

ОТКУД

Обриси ноћи чувају тајну,
што прожима ме сваки дан,
ту сам, на прагу сањалишта зрелог,
а не знам - имам ли шта да ти дам?

Жар, ватра, страст;
Шта ли је?
Ко зна где сакривена бди,
изнад надања мојих свакодневних,
чекам да покуцаш ти.

Трзај, вапај, страст;
Шта ли је?
Чекам, стихијски, теби да дам,
гнев, пакао, туге;
Шта ли је?
Обузима ме...
Како?
Умирем за тобом сад...

Тесли у част | Ђуро Шефер Сремац
Поводом 160 година од рођења Николе Тесле

ТЕСЛИН ТОЧАК

(песма на слово Т)

Ток-по-ток, ток-по-ток...
тече, тече титрав поток!
Таласић кô злато светлуцао
тајну крије - то је Тесла знао.

Точак тумба воденица поточара
електрику точак струјни ствара.
Тамом светли тај сунцокрет жут
и детету осветљава пут.

Ток-по-ток, ток-по-ток...
врти точак титрав поток!

Тајанствен му мотор
вретено му ротор.
Торокала поточара стара:
- Електриком бљешти Нијагара!
Тесла откри златну тајну свету
и осветли читаву планету!
Струне жуте светлуцају тмином
Тесла маштар титра месечином!

Ток-по-ток, ток-по-ток...
точак Теслин врти поток!

ТЕСЛА - МАГ СВЕТЛОСТИ

*„Ко истински жели да схвати сву величину нашега доба,
треба да се упозна са историјом науке о електрицитету.
Ту ће наћи бајку какву не зна ни „Хиљаду и једна ноћ.“*

(Никола Тесла)

Ноћ је владала широм планете
Играле виле и вилењаци...
Крај воденице маштало дете:
О, како се кроте муње и облаци!
Лепезу светлости даћу људима
Искру небеску - чудо над чудима!

Тако и беше. Моћна Нијагара
Ехом капљица одзвања светом...
Светлости ројеве Тесла нам ствара
Лепоту расипа Прометеј планетом
Из звездана свемира с нама разговара!

ПЕСМА О МРАКУ

У трену електро-несташице
док свећа обасјава лице,
очи напрежем и уздишем,
размишљам какву песму да пишем.

Лете идеје, мисли се роје
и, најзад, искра севну тмином:
срочићу песму чије су боје
саткане бајном месечином.

Уплашиће се авети света,
разбежати сви мрки мракови!...
Песма ће сунцем да процвета,
украсиће је рујни макови!

У друштво позваћу све свице неба,
заројиће се жмиркаве звездице,
фењери, лампице - ако затреба
да светлост живота обасја лице.

По соби расућу
косу Месеца
да светле витице
исплету деца.

Корак по корак и песма стиже,
у бици с мраком, к светлости ближе,
јер док сам стихом терао тмину,
сијалица одједном - сину!

Афоризми | Жељко Марковић

- Да нам је ова памет била, нестали бисмо пре хиљаду година.
- Немамо ни жуте банке, јер су нам банке зеленашке.
- Брање малина довели смо до савршенства. Град то обави за пола сата.
- Радници су марљиви као пчеле. А имају утицај као удружење пчелара.
- Зна се ко коси, а ко воду носи. Зна се и ко граби, али се о таквима не прича.
- За доручак сам направио кисело лице. Нисам имао за јогурт.
- Није нам до песме. Све што кажемо погрешно се интерпретира.
- Народ се врти у круг. Свака пирамида власти на њега гледа кроз исту призму.
- Србија има много пријатеља. Биће добро, ако им Русија стави вето!
- Направили смо пустињу. Сада се клима прилагођава нашим условима.
- Није нам се дало богатство. Оно се стиче отимањем.
- Нико не зна шта је био мотив. На слици је мртва природа.
- Погазили смо образ. Морала има само у траговима.
- Грешите, ако мислите, да је рај на оном свету. Рај је на туђој грбачи.
- Одлазимо у иностранство да перемо судове. Само да бисмо имали шта јести.

- Шушка се о неким стварима. А где има шушке, ту се ћути.
- Код нас нису чиста посла. Не можемо да зарадимо ни за воду.
- Код нас постоји дух самопорицања. Сваки дан га потврђујемо.
- Избори се одржавају на свим нивоима. Учешће узимају и они испод земље.
- Погодиле су нас незапамћене поплаве. Такве су биле и оне пре две године.

Три песме | Јелена Глишић

ПОСЉЕДЊА ТАЧКА

На листовима мог роковника
Исписаним нечитким биљешкама
И понеким стихом
Лежи мноштво лијено разбацаних тачака
Недостаје ми једна
Да завршим мисао
Још само та једна тачка
Пред којом је оловка увијек тупа
Којој недостаје посљедња кап мастила из пера
Која бјежи пред мојим прстима
И скрива се иза других, не толико лијепих
И не толико важних, тачака
Неухватљива у својој надмоћи
Над мојим прогоном...

Угасићу цигарету на крају странице
И уснити
Удишући дим нагорјеле тачке.

ПОЛУДЈЕЛА ПТИЦА

На танкој жици
Плесала је једна
Луда птица
Плесала је
Призивала кишу
Више се не сјећа
Ни кад је почела
Само вјетар
Понекад ишчупа перо
Са уморног тијела
И однесе га у суву прашину
А немилосрдној киши
Земља још није
Довољно сува
Или птица још није
Сасвим полудјела.

ДВА ВРЕМЕНА

Вријеме бјежи
Вријеме прогања
на коју страну
да се окренеш
да ли да станеш
или пожуриш

опет -
Вријеме
ће стићи
побјећи
Вријеме

а ти -
остаћеш у процјепу
између два Времена
вјечно заглављен.

Црњански Аници

ПИСМО

У архивској збирци Одељења реткости Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић”, у заоставштини Анице Савић-Ребац (1892-1953), налази се и руком писано писмо Милоша Црњанског упућено Аници 1919. године. Суштина поетике га преноси у целости својим читаоцима.

18. X 19.

Београд

Браће Недића 29

Нисам имао дозволу да Вам могу писати, јер би ме било стид икад да молим, али ја Вас исувише поштујем, биће то већ приметили, а да би смело да Вам буде непријатно што лако кршим обичаје.

Ви се ни сад нећете чудити, ако Вам долазим са молбом да ми дате часак-два Вашег времена што ћете га у Београду провести ван вашег космоса, јер Ваш разговор, сви Ви, исувише сте фина за једно залеђе свакидашње, салонско и банално. Радовао бих се кад би ми допустили да са Вама са Келемегдана погледам на далеке шуме...

Молим Вас известите ме, ако ми то не можете дозволити, ја ћу разуме се ипак доћи у стан г. Суботићке да Вам се поклоним.

Модеран човек се стиди радости, због које се мора и сувише дати, али ја волим ову малу радост, помешану страхом да Вас не увредим, јер Вас сад познајем.

Нико није грубљи, и нико није отменији него мушкарац, ја то знам, и ничега се не бојим тако као да будем, може бити ма часак само, неком на терету.

Али Ви ћете увек знати да Вас нико тако високо не ставља, као баш ја.

Ја се и данас сећам оног тешког утицаја којег су на мене вршиле геме и камеје бечког музеја, и ја се данас бојим утицаја којег Ви - окружена животом којег оне нису имале вршите на мене. Више година сте за мене једна песникиња која зна више што ико од

када је Данте умро о небу - а сада Вас познајем и тиха мирна линија Вашег говора, мисли, покрета, овија се око мене и даје ми илузију да све што из даљине гледам прилази.

Све ово Вам рекох само зато да знате да Вам се нико тако дубоко не клања као

Црњански

Многи историчари књижевности мишљења су да је песма *Растанак код Калемегдана* инспирисана писмом, а касније и сусретом и растанком Црњанског и Анице Савић, касније удате Ребац. Пошто се у то доба од Новог Сада до Београда најчешће путовало Дунавом, то мишљење је врло вероватно. Томе у прилог иде и део из студија и огледа Софије М. Кошничар са Универзитета у Новом Саду.

Да ли је Писмо, у коме се Црњански, очигледно, удвара Аници Савић, знак почетка, а Песма знак краја једне неиспричане приче, тајновитог односа између Анице Савић и Милоша Црњанског, када су обоје имали по 26-27 година? Коинциденције, заиста су необичне и упућују на велику могућност позитивног одговора на ово, рекло би се, готово реторичко питање.

О богатом транслитерарном аутоцитатном „сусрету с текстовима живота” у делу Црњанског сведоче, између осталог, следеће аутобиографске епистоларне и одговарајуће песничке слике. Пред нама је, дакле, нова визура одговарајућих текстова Милоша Црњанског, настала из истраживачке запитаности над невеликим писмом, адресираним Аници Савић у јесен 1919. и песмом „Растанак код Калемегдана” из збирке „Лирика Итаке”, такође из 1919. године.

У том и таквом контексту, а судећи по Писму из октобра, директни сусрети Анице Савић и Црњанског били су актуелни, чини се, релативно кратко, те јесени 1919, вероватно само баш у октобру, евентуално и новембру, до појаве „Итаке”. Са, између осталог, двама индикативним песмама („Растанак код Калемегдана” и „Рељеф са ликом Дантеа”) које, чини се,

имплицитно сведоче о неуспелој емотивној вези два снажна индивидуалитета у којима кључа витална енергија еротизма страшћу зреле младости. Можда и о свежини, врелини неуспеха и превареном очекивању Црњанског када је реч о његовим надањима везаним за Аницу Савић.

Мора се признати да, у тако кратком периоду, једва тек довољном за једну Месечеву мену - није било времена да Песник направи личну дистанцу од страственог Милоша Црњанског, који једну песму обавија велом тајновитости, а другу „печатира” јавном посветом.

Чини се да је између Анице и Милоша почетак био добар, да је обећавао и уливао наду; да је Црњанскова молба из писама била услышена, а познато је да је он „умео око жена”. Ишла му је наруку и Аничина ситуација. Њени биографи истичу да је „тешко прибављала потребну литературу за своја истраживања, на шта се често жалила у својим писмима пријатељима, и иначе се тешко носила са малом средином у којој је живела (Нови Сад). Волела је Београд и уметнике са којима се у њему сретала”. У то време, а готово засигурно од октобра 1919. (тако показује Писмо), дакле, у Београду, Аница и Црњански често су заједно, крећу се у друштву писаца око часописа „Дан”, речју, чини се да су постали пар.

Међутим, оно што је обећавало потенцијалну срећну везу није потрајало. Ко зна зашто?! Биографска факта сведоче да Црњански одмах наредне, 1920. упознаје Виду Ружић са којом се венчао у октобру 1921. године. Аница Савић се венчала у пролеће 1921. године са Хасаном Репцем, службеником Министарства вера Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а све до своје удаје живела је у Новом Саду.

РАСТАНАК КОД КАЛЕМЕГДАНА

Растали смо се
и сишли из града.
Као две сузе, кад напоредо кану,
са набораног лица.

На води су нас чекале лађе.
Твоја оде прва.
Моја је обилазила острва.

Седео сам погурен и црн,
пуст,
као Месчева сенка.

РЕЉЕФ СА ЛИКОМ ДАНТА¹

Аници Савићевој

Кентаврима бесним маље у носу
затрепаше жудно, копита им росу
у мрачне шуме кад јурнуше даље
лудим трком са ваших плећа на кобиле
просу, по трави блудно.

Тврђава златна горела је и урлала.
На жару ломача јадра су буктала,
ропска вам мирисна тела
блудним су вриском нудећи се гола
пала, вијајући се око мача.

Мостови танки златили се и сјали,
ко месеци на реци са неба пали.
А кад сте прошле у свили,
народ је клечо, и прашином се
витлали стегови и свеци.

Монаси страсни голи се секли,
крај буктиња страшни, и клекли
у ћилим ваших тела што крв и миро проли
на оштар шљунак, којим су боли
и пекли ране колена прашних.

Мудраци су нагнути вам у плећи
цртали чудне бројке, откривали свећи
у одећама црним тајне, које слуги
само камен драг, и ваш цвет
црвенећи као алем пакла са дојке.

Тад се роди један који вам тело
жалио истом жалошћу невесело
као дух, он га диже у прах медан,
провидан, јутарњи, што без трага
цело небо рађа језом чистом.

*[1] Црњански ову своју песму није ценио и тек је на инсистирање другог великог песника,
Стевана Раичковића, допустио да се она прештампа.*

Енеини дамари

Пише: Енеа Хотић

Цртице

- Не разумијем Те баш увијек, али Те волим. Увијек.
- Платно неба, једно сунце и много Нас у овом јутру. Биће ово лијеп Живот, за данас, сутра и ко зна до кад. Све је само сад.
- Благо Животу! Богатији је за Нашу љубав!
- Одреди Ти се у Животу је веома важно. Ти.
- Дан се отворио баш као странице омиљене књиге. Записан си ми.
- Ти си моја изистинска прича. А бајке? Принчеви? Сумња као зрно грашка и принцеза? Све то може мирно у заборав!
- Душа се крај Твоје усидрила. И лијепо јој.
- Из Твог пољупца црпим изгубљену снагу. Шта ли си ми то?
- Купиш ли ми свијет, биће ми мало. Даш ли ми себе, биће ми таман за Вјечност.
- Вјеродостојна - достојна и Тебе.
- Неба и Тебе у овом дану - таман за Срећу!

- Бићу Ти кап на жедној усни, дан у тами, топли заклон од олуја Живота. Твоја искра.
- Дан ми обећава сунце, а Живот ми даје Тебе. Куд ћу више од тога?
- Сва ми се Душа на Твом меком длану скупила и лијепо јој.
- Нећу се бојати, него ћу се бојити Твојом душом. И ето мени Дуге.
- Тестаментом бих Нашу Љубав оставила Свијету, па нек иде прича... "били једном...!"
- Сијаш ми кроз прозоре душе као никад до сад!
- Ти си моја милошта од Живота!

Траг у времену

Чуда су могућа. Провела сам афричку ноћ у Новом Саду. Јак и врео вјетар спајао је електричне жице попут тијела младих дјевојака и момака што плешу уз там-там бубњење, варничило је и свијетлило на све стране кроз прозор мога сигурног уточишта у једној улици липа града којег волим, града са комадићем мог неба.

Песма

ТВОЈЕ СУНЦЕ

(из циклуса минијатура „Моје сунце у Твојим очима“)

Сунце грије.
Моји дани пошкропљени
нијансом сиве,
освијетлили се никад не би
да Те није.
Замагљено око
се смије.
Отварам латице своје,
пружам Ти љубави боје.
И лијепо ми.

Клод Моне

Уредниково ћоше Записи са фејсбука

Пише: Анђелко Заблаћански

ЛАЈКЕРИ И КОМЕНТАТОРИ - ПОЕТСКИ ЗНАЛЦИ ИЛИ УЛИЗИЦЕ

Знам, овим што ћу написати навући ћу гнев многих, па чак и оних који читају моје стихове, али такав сам. Не умем да ћутим пред неким чињеницама. Да умем, можда би било боље за моје књиге и написане песме, али бих се ја лоше осећао. Не волим лажи, мада још само лаж може да прође до људског ума. Не волим лицемерје, мада на лицемерју стоји свет. Не волим улизице (да не кажем нешто народскије), мада још само они имају места за сваким столом, било да се за њим једе, пије или доносе важне одлуке. Зато имам потребу, зато ме није страх да напишем ове ретке, зато ме баш брига ко ће како да их тумачи.

О чему је реч? Нећу се бавити дубљом анализом, јер нисам ни стручан, а немам ни жељу за тим. А реч је о коментарима и лајковима. Наиме, наиђох на песму коју и сам песник, да је остави у фиоку да „одлежи“ месец-два, не би разумео, јер је пуна нејасних места, тренутних запажања, метафоре ради метафоре, скраћеница, страних речи, али не и поезије. И то ме и не занима, пише свако како зна и уме. Али сад на сцену ступају ОНИ - поетски зналци или улизице. Сви до једног, коментари су у стилу, *одлично, уживао сам читајући, лепо као и увек* и томе слично. А испод љубазни одговор песника - *хвала*. Међутим, ни коментатори ни песник не кажу ништа о песми. Ни у назнакама нема која је то емоција такла читаоца, која песника. Нико ништа о томе, о најважнијем - доживљеном приликом читања. Па, шта да кажу - кад читаоци, у гомили набацаних речи

које ни као могућа метафора немају везе једна са другом, нити разумеју нити могу да доживе, осете, а шта песник кад је очигледно да се упињао да напише што више тако набацаних мисли, а све мислећи тако је модернији, тако је већи песник. И њега донекле могу и да разумем. Покушава да уђе у свет, од њему сличних већ добрано урушене, поезије. Улизице не могу никако. Чему слаткоречивост? Плаћа ли вас неко? А и да плаћа, има нешто што је и од тога вредније. Бити свој!

ВАШАР

Појавише се слике, случајно, неке
Дечији писци читају песме
А мени, све оне личе
Ко да су са сплава и дискотеке

Кошуље од свиле, сукњице кратке
Боже, како деца песму да чују
Кад голе бутине много су слатке
Татице гледају, маме псују
Зар деца да жмуре на те батале

Дочепати се бине по сваку цену
Да сви вас виде и завиде
А шта ко каже зар је важно
Сјај је битан - остало неважно

Песника ко плеве, ма и више
Чак и оних што стихове краду
Сасвим је неважно шта ко пише
Важно је да си у велеграду
И да си позван на параду

Читајте дични, стиху невични
Деци је мало Гранд парада
Култура одавно не постоји
Све у излогу, на рафу стоји
Све је роба већа или мања
Продајте деци своја срања
Давно је култури умрла нада

Садржај

Број 31 - Суштина поетике.....	3
Књижевни часопис	3
Уместо уводне речи	4
ТУ ОКО НАС	4
Сећање на Вељка	5
ВИТИЦЕ ТВОЈЕ.....	5
Збирка кратких прича.....	6
ЗАПЕТА.....	6
ТАЧКА, ЈОШ ЈЕДНОМ.....	7
ПАШЧАД.....	8
Есеј Ивана Вуковић.....	10
Ту око нас Милена Дрпа.....	18
ПЈЕСНИК	19
ОСТАНЕШ САМ.....	19
ИЗМЕЂУ ОВИХ И ОНИХ	20
ПОРАЖЕНИ ИСТИНОМ	21
ПОСЛИЈЕ СВЕГА.....	22
<i>Јесам</i> Жељка Аврић	23
ПОВРАТАК	23
СВЈЕТЛОСТ МАЈКЕ.....	24
ПОГЛЕД У СЕБЕ	25
РАСПЕЋЕ.....	25
Поетски времеплов.....	27
Херман Хесе.....	27
Тин Ујевић	27
Мирослав Крлежа	28
Владимир Мајаковски	28
Франческо Петрарка.....	29

Забрављени песници Душан Срезојевић.....	30
СЕНКЕ.....	31
ЖУДЊА	31
У ПРОЛАЗУ.....	32
ПОЗИВ	33
ТУГА.....	33
ОПРОШТАЈ	34
Љубавна писма великана	35
Четири приче	40
КРАЂА Милена Ђировић.....	40
КОХЕРЕНТНО ДИСАШЕ ЖИВОТ И СМРТ Дамјан Миљивојевић.....	43
НА ЈЕЗЕРУ Јелена Цветковић.....	44
НОЋ НАД ПРЕДГРАЂЕМ Јелена Стефановић.....	46
Хаику Зоран Додеровић.....	47
Роман у наставцима Ђуро Маричић.....	49
5. ЛОВ НА ГОЛУБОВЕ.....	49
6. ИСИНА ЗОБ	54
Критика	58
Поезија наших дана	61
НА ДЛАНУ	61
НА МОЈОЈ СТРАНИ.....	62
НЕСТАЛА.....	63
ПЛАВА ТАЈНА	64
МАЛЕНА НЕПРОЦЕЊИВА СТВАР	65
ВРЕМЕ.....	66
Приказ	67
ОТАЏБИНА.....	70
ЈЕВРОПИ.....	71
ВЕЧЕ.....	72
Четири песме Марија Стојчевић.....	73
СЛАТКО	73

ДРХТАЈ	74
ЈУТРОС.....	74
ОТКУД.....	75
Тесли у част Ђуро Шефер Сремац.....	76
ТЕСЛИН ТОЧАК.....	76
ТЕСЛА – МАГ СВЕТЛОСТИ.....	77
ПЕСМА О МРАКУ.....	78
Афоризми Жељко Марковић.....	79
Три песме Јелена Глишић	81
ПОСЉЕДЊА ТАЧКА.....	81
ПОЛУДЈЕЛА ПТИЦА.....	82
ДВА ВРЕМЕНА.....	82
Црњански Аници.....	83
ПИСМО	83
РАСТАНАК КОД КАЛЕМЕГДАНА.....	86
РЕЉЕФ СА ЛИКОМ ДАНТА ¹	86
Енеини дамари.....	88
Цртице	88
Траг у времену.....	89
Песма	90
Уредничово ћоше.....	91
ЛАЈКЕРИ И КОМЕНТАТОРИ – ПОЕТСКИ ЗНАЛЦИ ИЛИ УЛИЗИЦЕ ...	91
ВАШАР.....	92

Суштина поетике

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу
2. Е-mail за ваше радове poetryaz@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и свој е-mail
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Радове слати од 10. до 28. у месецу
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

www.knjizevnicasopis.com